

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Ellida Ohlsson*
 Härad: *Vimmerby* Adress: *n. 5, Svanstorp, Skurup*
 Socken: *Tis. s. v.* Berättat av: *egna väktargården o.
flera meddelare*
 Uppteckningsår: *1941.* Född år *i*

<i>Skiftesverk.</i>	<i>s. 1.</i>	<i>Et. II: 1.</i>
<i>Korsvike.</i>	<i>s. 1-12.</i>	<i>" II: 2.</i>
<i>Infällning i laestjälform och frångående brändstovar.</i>	<i>s. 13-14.</i>	<i>Et. II: 4, 5</i>
<i>Merula.</i>	<i>s. 15-16.</i>	<i>Et. II: 12.</i>
<i>Takstol.</i>	<i>s. 17-22.</i>	<i>" II: 19.</i>
<i>Laestöd som takbärning (neg. svar)</i>	<i>s. 17.</i>	<i>" II: 18.</i>
<i>Halmtak.</i>	<i>s. 23-27.</i>	<i>" II: 17.</i>
<i>På husets bakre utskjutande bak- ugnsmur.</i>	<i>s. 28-33.</i>	<i>" II: 25.</i>
<i>Lärskilt kök, skilt från vardagsstugan.</i>	<i>s. 34-37.</i>	<i>" II: 26-27.</i>
<i>Elstolens placering i husets mittlinje.</i>	<i>s. 38-40.</i>	<i>" II: 28.</i>
<i>Skåp med i bägge uppsvängd mur- kåpa.</i>	<i>s. 41.</i>	<i>" II: 29.</i>

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 8136:1-135.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

^{köks-} Lärskild Stör på husets bakre sida.	s. 42-45.	blm. II:32
Logar.	s. 46-47.	blm. II:35.
Kringbyggda gårdar.	s. 48-51.	" II:39.
Boningshus o. stall bildar en länga.	s. 51-54.	" II:40.
Rör.	s. 55.	" II:42.
Bastur.	s. 56.	" II:43.
Kölnor.	s. 57-60.	" II:44.
Byggnadsmaterial.	s. 61-64.	" II:45.
Skals dörrar och noror.	s. 65-67.	" II:46.
Innanfönster, tvärbottvar o. järn- spisar.	s. 68-84.	" II:47.
Teckningar och beskrifningar.	s. 85-135	

(29 sid.
teckn.)

Selektion II. Byggnadskultur.

Lista n: 1 Skiftesverk äger vad jag vet ingon tillämpning
har, då man underbegränsat: äldre tiden kallat sig till
Korsviken Lista n: 2.

Chut I: 1

Chut II: 2

1 A Husen med korsvirket har varit allena rådande i den
del av Wernmenings härad som ligger söder om skogsom-
rådet, den del, som jag känner närmare till. På några st-
länningar junnits: Hemminge o Böringe kan jag g säga.
P. som byggnadsättet varit allmänt anger inte här någon
enskild byggnad, men bland de byar som bäst be-
behållit sin äldre domliga prägel vill jag nämna Gäddede.
Der kan man i våra dagar bättre följa byggnadstek-
nikens utveckling, tiderna igenom o så kan det ännu till
de allra senaste ären varit ären i Lindby by, men nu
är det förändrat.

2 A: Bondagårdar o hus vor intill mitten av 1800-talet
alla uppförda i korsvirket oberoende av förmögenhet o
villkor, antingen de vor egna eller lydde under godsens

3. Konradhus hus ha uppförts på 1800-talet i trädgården
Till ända in på 1880-talet, men utbyggnaden har varit
olika under tidernas lopp, lika så har man ansett olika
metoder vid grundläggningen, i just detta gör att man kan
se att hus är uppfört i trädgården, vid mitten eller under se-
nare delen av 1800-talet.

Under den äldsta perioden grävde man ej ner grunden,
utan väkte ihop stenen (stora stenar) ovan på jorden
utan frake på någon begränsning till den yta bäggen
skulle komma att upptäga. I kommo stora stenar att
läggas in i husen i uterför detta. Endast under stö-
pparna användade man sig av att i någonlunda släta
stenar. Stöpparna stads direkt på dessa utan ryll.

Som man på väl kallas den gamla gilla endast obetyd-
ligt ovanför markytan, så att lerväggarna trädde in
gefär vid markens nivå i oftast var det läge i första-
gen av den omgivande marken. Det skulle ganska
starka lutningsförhållanden till för att man skulle höja.

upp grundsten. Då det lät man hela huset följa markens
lutning, så att man inomhus steg allt högre & högre för
varje tröskel man steg över. Också fullde jorden.

Det är egenartligt till vilken jag i detta sammanhang nämna
att grundsten till ett hus lades rakt på marken, medan en
sten gårdsgränd, ett stengående lades med omsorg & gräddes
hela alvarn ner i jorden & fick en något så när slät utside.

Omkring mitten av 1800-talet började man grunda över mark-
ytan & bygga på samma gång på samma sätt markens nivå
grundsten lades jämnare & man jämnade av med mindre
stenar & gav den en jämn profil, undantogsades den
kullig till som uppströdd genom de kulliga stenar som en-
fäddes. Någon större bänklut hade dock ej grundsten
för när man började mura husen & sätta grundsten av
sprängda & kladdade stenar. De första husen på riktigt fast
grund med mindre bäggar jag känner äro från slutet
av 1850-talet & omkring dess tid man undantogs de så
marcherade för ockleas tid som var undantogs.

Ä de högsta de stämorna den den stora grunden satte
de bröda stälarna av de den ju - öje - den firre
stolpa som sammanbyggna halft om halft med en
på väggens halva längd liggande stick = "bröskulten".
en sådan bröskult gick även på stolpen från en
huset där en innervägg skulle dela huset, två
stående stolpar var här upp liksom i gavlarna
De frångående stickarna var tappade in i stolpen
ovanför ytterväggarna. Genom stolpe i bröskult i
ytterväggen gick en grov träsnägel = "bjuggj" med
knäset. Uppå vilade i stolparna lejden, ligan-
de stickar som hölls åt med ändarna mot var-
andra halft i halft. Genom lejden gingo stolper-
nas ändar som byggits ut så att de passade i trä
i lejden o gingo så långt upp att de jämtle lejden
gav stöd för takets sparrar. En bit nedanför var
i stolpen knäset för bjälkens stående ändar "bjel-
kja - kotte" genom vilket intill stolpen satte två

Skat. H. list nr 2

ACC. NR. M. 8136:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tränögles för städ av det hela. Genom alla Trängä-
rde här var bonade. Därmed var för "veggja-
stegarna" som var av vad högs material (runda
plummar med barken på) som kunde anskaffas.
När "Stommen" till huset var uppsatt i samman-
fogat med "Trängäla" där så betecknades var det
kommande till att köda till. "Klimatei" av lera mellan
i utseendet veggastakarna till lagom fjocklek kunde nämligen kallas den
till. En blev det "klimgille" med alla byns kvinnor. Lera hade
älsk ihop med kaln i vatten med tillhjälp av otar eller kästar.
Till en reg. stadig lera. Lagen i Karlarna hade "gäst i
älfa". Nu var lera direkt en älfar till kvinnorna som
stodo parvis mitt emot varandra i smittade fört lera med
blotta händerna. En kunde ha gott handlag i arbetet, en
annan därtill i det utförda arbetet som att vara vittner.
För om hur den ena eller andra skött sig. Man gjorde
här i: gjorde jämförelser. Man gjorde veggarna olika fjock-
lek besökte på om det var en ledande ägg - yttre ägg den

Felt II lista 2.

ACC. N:R. M. 8136:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en inngång-vägg = innervägg. De fönra, liksom bäggarna till
trohusen, var man angelägen om att få tjocka med till. Torsten
juassade på i stabilitet för murarna var vidvändig. Man
får ej glömma att väggstykarna i stolparna med till en-
dast stöds stödda mot stenpöten om man kan kalla de
löst lagda stenarna så. I de äldre husen från fönra hälften
av 1800-talet har utgållnaden mellan frävbaskjed =
väggarnas frästomme = strummod utgjorts av lava, men
senare blev det mera varierande. Tegel, luster = mur-
sten eller raster = obänd handslagen tegel, ofta, när mur-
verket dolder på något sätt, inson rå - inson bränd tegel
berrande på hur utsett för vädret i vind platsen var. Oför-
smästen, som såth: lebruk, användes. Det sista hus där
jag varit att man uppförde klina-väggar, var att husman-
nen i n: 4 kom up någon gång på 1880-talet, men då
var bruket så pass bristligt att man måste anlita de
äldre kvinnorna för att få reda i arbetet. Tillslut hade
dessa hus flyttats dit. Annars var nämligen de husman-
nen

Sbst II linje 2.

ACC. N:R. M. 8136:7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som de uppfördes i korsvirkte tomrummen uppfyllde med
rättegel i enkel mur samt bådfrände i rittade*. Där
man hade enbart tegel i korsvirkte var väggarna friga
i tvåvirket tjärat. Var de övriga skifter under tak-
skägget var beströda kunde man kalpa direkt på stenen.
Väggarna var i enkel mur, men i böningshusen kunde
man ha en vinn mur av rätteg. Byggen sakades.
De hus som hade enkel mur var i regel kallade
dragigare än de med klinta väggar. För, ganska
allmänt in på 1890-talet, undantagsvis senare, var
de klinta huvväggarna klädda med kaln, lång kaln
av råg, som kallades tju väggen medelst julkäppar, som
spikades i små klampar i stolparna. Klamparna, som
man undantagsvis kunnat få se i vissa hus i senare
tid, som vilka skeddes meningslösare, tjänade
tju att motsvara den plats kalnen tog i väggen, och
de i julkäpparna kunde man se kunnat jästa julkäpparna
direkt i stolpen. Behandla om det endast de väggar som

* Ardette slags hus har jag funnit sådana som haft julk-tju i rittade. På åker
i Låremållan, i bönstuga stället böningshus. Undersökade Näsbyholm.

Sept. 4. Luth 2.

ACC. N:R. M. 8136:8.

8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Sto ti vairs" - var utsatta för regn i vind, ibland hela
huset eller gårdar som var blöta med halm; stället för
kalkstrykning. När halmen förintades eller blötte så var
man lika angelägen att ersätta den som att lägga ett
nytt tak; stället för ett gammalt. Regn i bläst var då
en tin i som dessa löga hus var byggade så att de
var rega, kunnade de. Det längsta stå emot stormar i
regn, när de blees skyddade för vinden väta (och täcke
de g). De med sig i blees med i alldeles otärligt
hög grad, men de hölls ändå ihop, men var blöddela
dålig så väggarna blees väta i det sedan för, kom
att förändra att lösa upp husen, det var var som för
de husen. Ofta kunde man, där man på grund av
markens stora lutning måste höja upp grunden (man
lät ja helst huset följa markens lutning, om den ej var alltför
dröj för de som grunden gott sig utåt i stolparna
likaså i hus dessa släppt sitt stia i pekade ut i
från luften, väggstänkarnas reder ändrar rikhet i,

men det inne samman hängat i träsk förmoda att jag sig
efter omständigheterna gjorde att det fastän vingigt i
skönhet ändå höll i sig. Men alla mindre väster
vidna vros i uggl alla dess: hus i gårdar de
vinden på sydöst lög brändast på i de ofta ve-
do sig lodas de de vros nya.

4. Skot slutet år 1850. Taler brjode man mer i mer
ovrigt till murede väggar för brinnings hus, med dub-
bel mur, utvändigt helt eller delvis av tegel i in-
vändigt samt innerväggarna av lesten. Till denna
ältes lermassan liksom klinkluran men halmen
sestörts. Lera lades upp på en stäkning - brä-
o lades med händerna i rektangulära former (i tri-
jor av strö former av kvadratisk genomskärning, renare
av clygt tegelstens former) ströket av och sattes till
torkning, ertes på kant i på ända i ställes när de
torkas till eftertork i stapel = stävel. Det var att:
staya sten. Dessa sten utgjorde som förut nämnts

Schr. II lista 2.

materialer: försviker husen redan man övergivit klinkar
det, men också i de äldre grundmurade husen i bönings-
hus är detta material. Med de stora stenarna i dubbel-
mur från slutet av 1850- och början av 60-talet. De är respekt.
Tabel tjocklek upp till 18 tum. Vårhusen var alltså jämt
är försviker, så kunde i en gård från 1859 böningslänga
vara av risthämmande slag, ena längan av tegel i en-
sta omvänt lande i försviker i stället lagc-länga klink
och kunde omvandlas en stenslänga från 1800-talet
början på 1840-talet till böningslänga genom att mura
den bort klink upp en vägg innanför yttermuren, den
halkstyckningen mitt i väggen visar till väggens gång-
sättet, någon bit av väggarna ha t.o.m. förblivit an-
del mur, stugans fönster bedriva omändade med stölp
emellan dem. Jag har velat anföra dessa exempel från
den tid därför att jag vet när i hus de kommit till
i det kan vara av intresse att se om man kan
förstå när man, som i det renare fallet, byggde nytt.

Skr. II List. 2.

ACC. N.R. M. 8136:11.

11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Rutger Machlean, som var en framlyst man; allé, lat
vi vinna uppföra några hus, så utkom i samtida
kantsbostaden i Kungälv. Så dogo gjutarna så lera, men
i slutet de kallades machlelerna, men om denna
benämning ryftades på upphovsmannen eller tekniken
har det varit olika meningar om. Men de flesta vis-
stligen "Machlelerna" om Machlean, men också mac-
kelelerna om packa ihop i lera machlelerna sam-
man i dessa murar. Denna teknik fick ingen vidare
utbredning. Det var dock varit värt att utföra
i kanske även att vi att ta i när man nödde sig
lagt fram: Tiden att de av Machlean som alla
annars av vanlig typ uppförda husen skulle ses.
Det är nya, alltså på 1850-talet, skedd det
är blandat material, ganska vanlig bränd eller
obrädd tegel i konvikt eller vid ingången av
1860-talet grundmurade bryngohus i delvis även
utkom.

Schi II lista 2.

ACC. N:R. M. 8136:12.

12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

B. Knsricket verk i sig i det längsta i om det vanligaste
sektet ut.

C. Efter 1860 har de murrade husen mer i mer trängt
igenom i på 1870-talet började man även uppföra hus
med gjut mur. De är chocklader lancersade gjutna
mura på fingo som nämnt aldrig någon utbildning.

D. B. Perioden 1850-1900 avses i det så angivna av
tiden förut till 1800-talet början.

C. Tillkommit tiderna är någon kunde angivna i
tecken.

D. Före 1850 är angivet. Efter 1900 eller 1890 har
annorlunda.

C. Det är konstnärligen på egen iakttagelse jag gynn-
dat mina uppgifter, för äldre till även på äldre me-
odiska anförantens berättelser. Teknikerna speci-
fika olika gårdar i hus.

Ellida Ahlsson född 1889

Upptecknat: rept. 1941.

i Skurup nr 24

Sekt. II

Lista n: 4-5

ACC. NR. M. 8136:13

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Infällning i latstjart / arm och
Tvågående bindstockar

Sekt. II: 4, 5

Båda dessa pågor äro oskiljaktligt förenade med kors-
virket. De tvågående bindstockarna, innerväggarnas
lösthult i bjälken så väl som stälparna i innerväggar-
na utgjorde tillsammans med ytterväggarnas främre
och sammanhängande helt i höjdpåden i ett sammanhang
i innerväggarnas korsvirket skildes sig i från varandra.
De tvågående lösthultarna (= det liggande träet mitt i väggen)
var endast till hälften infällt i ytterväggarnas stälpar, och
de väl bindade väggarna från att falla inåt men de ha
saker till förmåga att hålla ihop ytterväggarna, och när gunden
medtill gott sig utåt, har dessa bindstockar släppt fästet
i innerväggen har skild sig från ytterväggen i bindstockens
tapp har kommit ut ur hålet, öppning kan uppstå i ytterväg-
gen bakåt utåt. Uppått gick stälpar i samma led och den
uppstående tappen utgjorde jämte ledet (= den övre liggande
stocken), stöd för spärren. En bit nedan för stock bjälken

Skrt. H. lista 4-5.

ACC. N.R. M. 8136:14.

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ut genom ett hål i stolpen. Genom denna ända är bjälken
bjälkeja-brede var insatta två grova tränaglar som
jämför ett par snett inåt infällda slår mellan
stolpe i bjälke, göra stadga åt det hela. Dessa slår
kunde vara byggna i lakstjärnform, vilket jag tycker mig
minnas att jag sett någonstans, men i de gamla hus jag
studerat på 1850-talet i äldre ha de endast varit snett
till byggna i någor eller helt infällda, men utan back.
Här var överallt annars: lejol i stolpar i tröskor var
hopsättning en gjord med tränaglar (= Lyrnagj).

Så här man g. glömma att: allt förigående trä var
boudé hål för 'vaggja - stagan' överallt där det skulle
vara mur. Gas grunder efter alla marken satte sig
dessa hela tröskor med vaggarna buktade, lejden
viktede i 'vokja ri', bjälkarna viktede, men allt
var tvingbart för en viss grad. En faller vägg repara-
des i återfick det utseende den haft förut.

Endast tröskor egde vände, utflyktade hade man gratis.

Leht. II Lista n: 12

ACC. N.R. M. 8136:15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mesula

Mänsket mesula känner jag g. ja något luttvande men
jag vet meddela vad jag vet.

1. Omräktt säväl i gårdar som hus fanns i äldre tiden
en bo = lga antingen det fanns djur eller g. i medelstora
gårdar två, i små dessa en bo-päl = skulle vara bara-
bjälkarna. Högden i logen uppmåts för störstörningen
i husmansställen fanns två stora uppgången till vinden

3. Alla gavlarna voro precis lika längderna, med två stol-
par utom lönnstolparna, men i logen fanns två små
ridor en bit från golvet en bindstock = bo-balken i
inrems bo-golvet, fäntom de två stolparna, bestod de
upp vid båda ändar en bindstock, men i mitten var
fritt. Från dessa bindstockar lyste i stället en stock
nutt upp emot bjälke. Upp till denna med
stock samt runt om med till var till bägg, alltså var
medan för balkarna. Fanns där i mörkhet i väggen s.s.
till bo-foderloge sett denna ovanför balken var denna

Leht II: 12.

Sept 11 Lista nr 12.

ACC. N:R. M. 8136:16.

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vid de tre minsta av hals och höjda och höjda. Det som
allt utom vid önen. Detta för försörjningens skull, så som
lo-pallen. Och övriga uthus "gälla" man med stänger i
bjälkarna men i bogen behövde man avhängningsplats för
"plejelen". Därför hade man här lo-pallen - gälden som
bogens kane-bjälkar, som förstärktes genom en lodrät
stolpe från mitten av midans bjälkar rät upp un-
der de yttre kane-bjälkarna. Det blev ett par ben och
lo-pallen, man "palla" ungefär. På kunde ett par på mitten
sta frammanför med: kane-bjälken under yttre för
stärka. En mindre lög hade endast två rännor men
en stor tre. Och här saknades ju bjälkar eller ersättning
för bjälkar genom stödet vid midan. Ett rännor: 3 alnar
och här man: man tre vill höja trösk: de gamla husen
gjorde man på så sätt att man lade upp bjälkarna i lögarna
och de på den fanns under lades en annan bjälke som
på den gamla, särskilt: uthus som i binningshus.

Övriga punkter avslutas tre föregående listor 2-4-5.

Sektion II Lista n: 19.

ACC. N.R. M. 8136:17

Takstol

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1. Uppgifterna här ansluta sig bäst till föregående, då Takstolen till de blinda korsvirkens husen uppfördes samtidigt med ö. förbunden med det röiga träverket: innan eller samtidigt med blinandet, då det måste finnas skydd överifrån när blinda klintas & bäggarna, annars kunde hela bäggen regna av, därför måste även njätra Takstol ligga på samtidigt så länge man hade blinda väggar.

Sten II: 19

- Beträffande Takstol, lista n: 18 känner jag inte.
3. Takets sparrar var upptill kugga halft i halft med den övreallt förkommande Triangeln eller tråpbyggjen igenom eller också kummormidda spik. När man börjat använda spik för sådan hopfogning i för spikning av sparrar: Låder ut jag ej då man kan påträffa både slaget i 1850-tals hus. Ett långt stycke i Låder i stället för den äldre byggen har nog förekommit under hela den tid som oser, man spisar i Låder, & äldre hus, varo "Timsa" man kunde flytta från en plats

Sten II: 18

Till en annan, utan större viktighet i utseendet, jämföras
den här betydligt mer ingående förkommit.

Stora på spanen om, förutom lägen, den uppstjälade
stolpändan. Span-paren hällas ihop av handbjälkarna
om rätta i, den under, och höjd berende på Takets
olika rönning samt insemellan av med länkten som
spikades från par till par samt i lägen med till, i span
varnar insida. Gavlarnas handbjälkar rätta läge än
de övriga, i brösthöjd, i rätta kunde ett sådant läge
rättande handbjälkar eller haken i spanen efter den
när den flyttats, ge besked om ett huset blivit till-
byggt. I sådana gamla hus rätta alla handbjälkar lika
högt, men i många fall kan man ej varit några hämmar.
Denna enkla Takets ring kallade man här Takstol.
Vad man i präglistan menar med Takstol här kan ny-
are tider till. Man kunde böja Tala vidlyfzig Takstol
i logar o.d. vid skelshiften, men även då kunde
man bygga nya logar o. ledor med Takstol men

Schl. II hist. 22 19.

ACC. N.R. M. 8136:19.

3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

med bibehållande av byggnads eller ladan bjälkar
vilka dock snart avlägsnades, de öfriga i de bredare
husen ej sålde belastning i var helt överflödiga.

Den olika höga takresningen hade intet med husets
bredd att göra hos äldre hus, det tycks ha varit
något helt godtyckligt i ganska varierande ö att hän-
föra en viss resning till viss tidpunkt låter sig säker-
ligen ej göra. En hög takresning i en "holmejdans"
över fästgödsören är bryngslängan till de hus som
uppfördes vid 1800-talet och har varit ganska vanliga.
Holmejdans pamsida var en halvrundel med utvändigt
fönster i över den bildade sig halvrundel i rundel.
Den längt tilltänkta holmejdans går i tiden ut jag ej.
men jag vet att en sådan funnits i mycket gammalt hus
som rens 1894.

Skottet i spanen påspikades en bit av ett grönare läkter
e.d. för att ge uttryck åt de två tre lästerna som kommit
ut från spanens änd, de två utifrån bäggen, Takskäg-
get

Lehm II

ACC. N:R. M. 8136:20.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

listan: 19.

Läkter, hela något platt Tichuggna, ej sågade smala
trän, vris spikade i spanarna, men inbördes gingode
örr varandra så att en grövre ända förstärkte en
nagare så man band om båda. Det var ej så noga
med vad läkter vris ar eller om de vris absolut raka
så Taket var ar halva. Det var förknipat i äldre tid
i Gårdströ in i Tid som 86-åringar minns (konstet som
annars tiden för längre tid tillbaka) att man i stället för
läkter som måste spikas band till på spanarna som
fick utgårs undelogs för de kappor som halver skulle
bindas på. Vilket gienigt is som helst var användbart
men sålj användes gärna, påt hade man gott om *

Gavelroste fanns ej alltså utan Taksidorna kunde
gå inuti inuti varandra när Trö eller flera längor byggdes
samma. Ofta hade beringslängor gavelroste i en
ring byggel gård, med de andra längorna Tak
gingo snett samma. Det riste Taket ar denna typ
har i grannskapet, där de varit helt allmänna i hus-

ots!

Schl. II Lista 19.

ACC. N.R. M. 8136:21.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

man ställa med två långor, som bröt för en par år reda
år 1830-30-tals husen har gavelspetsen i regel varit
brädspikad i den skorstens fönstret i nästretan man
innanför brädgaveln fönstret en lemnar av två lina
som smetats ihop till en. Ofta har brädbrädet
 varit öppet så att man när det gånge brinningshus
brädd den med spån e.d. Jag vill minnas att jag
på 1880 vet platsen där det endast fanns spån i
läkten. Den skiljervägg som ibland, orsak inte alltid,
brände fönster mellan brinningslångans vind (=loft)
i uthusens skulder (=gälle) i hringbyggda gårdar
kunde även utgåas av ett spånflak.

Det mest primitiva material jag hört om var
vid tryckställen i lidenjöräcker: Gårdsbrö vid mitten
år 1881-talet, intill 1860. Där utgjordes materialet
till gavelrostet endast av ris som hölls ihop av
hoppas i flätats ihop. Det var g. ovanligt där de
för mig sammanförs med förut nämnda Bohusläns-
lag.

di uppgifterna är av samma person på samma plats.
4. Vid gavelröstens rika former i material angår för anföras
att allt undantaganden visgaveln varit i bruk samti-
digt, gavelspets i snett hopfogade Fehsidor, men
inga nya tak av den senare sorten har under här
avsedda tid kommit till. Lera inman för gaveln har
mer minnat upp åtminstone till 1860, men hur gammalt
dett var vet jag ej.

B. Vanligast under här avsedd tid har brödgaveln
med eller utan utbuktning i med droppbröda varit
Mindre vanliga, men dock förekommande ha de när-
tar helt upp minnade gavelspetsarna varit (g. i klinta-
hus) ganska vanliga i öfver Byholms gods 1870-90.
Husens brödder i Penns som har machelerade väg-
gar i uppförts under skacklans tid har gavelarna
gjutna nästan helt upp.

5. B. Perioden 1850-1900 ansees

6. För 1850 de primitivaste formerna efter 1900 de nyare
samt helt nya. * Ål. Pussan lida. Sillerjö ländst 1855.

Seht II

list nr. 14.

ACC. N.R. M. 8136:23.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Halmtak

1-2 A-B Halmtaket var varit det allmänna stället i gårdar som hus, enda undantaget var stgjort av var alla bostäder som förekommit i hus vid stötsändarna i mörskarna i gårdstör i andra platser där bostäder funnits. Den lades på på samma sätt som boken.

Åt stora gårdar s.s. Årbyholm komde på 1820-talet såga elskan som bekant i tjära komma till användning, men i regel hade även de stora gårdarna uthus kalmtak skett ut, såvida de inte nyuppfördes då spån i papp på 1820-talet användes. Papp på äldre hus förekom då endast i enstaka fall s.s. i något ställe på Jäddbygdens gårdar och i trösklänga som då uppfördes där fick kalmtak.

3. Alla kalmtak var fast bundna i taket, när sådana fanns, med häppar över varje läkta där kalmen trycktes till när häppen lades över i bussen fäst med vidgar: den täckte med "häppa o vira", allt av pil. Redan något före skolskiftet hade man dock i enstaka fall

Btu II:17

2.
 byggar ny halmen utpå det gamla Taket med ståt-
 träd, vilken metod vann alltmera insteg allt efter en
 arbetslöshets stego i man fick svårare att skaffa all den
 länghalmen som erforderades när man skulle täcka helt ännu
 och göra länghalmen var nämligen ett dyggt i tidens öfver-
 artete. När man byggde Taket med vädjor i bäppar skulle
 det gamla Taket helt rivas ner i ny länghalmen var jämnad
 ut i rad efter rad för omgående läkta till respektabel fjöcklek.
 När det fanns läkten kände man ju att regelbunden under-
 lag att följa, men när man i äldre tiden endast hade
 grenarna som pekade åt var och hade att fästa bäpparna
 vill var det ganska lätt att få ett fast jämnt tak, man
 måste ju binda den någon gren fanns.

Påläggningen av taket gjordes av Träskaren som passades
 upp av en av husets folk. När fördröjde skickligt till i uphö-
 liden Taket var uppbundet skulle det skäras mer slätt
 i färd i Takskägget (= nedre kanten) skäras och sågades
 Taksidorna i sten, att sten var tre spår i en ymnig

och de Träskaren
 i den gamla arkiv

c:a Bralmar. Dessa vis almar Tak skulle Fickaren kunna
binda upp ö skära ner, om Taket var en normal tegel
kalmar bra ö upp-pesning en likaså, från morgon till
kväl. Men Fajle ett sth järn där. Dock klagade man
ej på den Fickaren som ej hann skära ner, när han gjin-
de sitt arbete väl, något som man skulle stöt vände på
ett väl lagt kalmtak är god kaln kunde ä en måst-
rida där ej rot i regn tiz. ligga upp till 20 år i deisen
men i stället i västeriden kunde det gå åt för 5-6 år.
I detta sammanhang kan jag ej underlata ett nämnna
att det hänt att man, vid inträffade dilikka år s.s.
1869, att man varit på vären röa nu kalmtak för
att skaffe foder åt djuren.

För att på Taket täta vid ryggisen måste det föras med
ryggjunnig = lös kaln som breddas över de omvikta
trapparna, i för att hålla kvar denna lösa kaln lades
på Ryggja-trä. Dessa hängdes parvis över ryggjunnig-
en, för i saxform med en träpinne igenom att på hä

en bit ifrån de tunga meterlånga "fräns" lillånorna.
Senare, efter 1900, hopkopplades träna med besolja i. d.
utan sat form. Skar kunde då även byggja med spän-
den ståltrådnät.

För trå i balmor vid gabelrosten försågs dessa med
en vindsked - en kortställd bräda med en spikad
kant som stödde balmor. Utanpå balmfaket fanns in-
till stöda utom då stormen för för illa fram, då kunde
man tillfälligtvis för bura det allt vad löst man kunde
komma åt noen redskap.

4. A. B. Under senare år översjick man som nämnt mer o mer
till att ny ny balm utanpå de gamla, dock kan en öar-
man ändå in i senare tid kallet fast vid den gamla sättet
så att fäda formerna förkommit samtidigt.

5. B. Det här beskrivna arsen tiller 1850-1900.

C. Tillkommitiden för de nydda taken kan sättas till sta-
tist 1800-talet, då jag vet att de undantogs vis formen 1899.

D. För 1850 fast kunde tak med brygga i vidjon i

läkten eller grenar som bands fast vid spanarna. Man
sparade på allt som skulle betyda med pengar, när
spiken. Endast halmtak fanns då hos menige man.

Efter 1900 ha halmtaken mer o mer kommit till användning
av annat material för att man blev jämsamma. Vid skul-
dskiftet hade spanen ganska allmänt vunnit insteg
särskilt för fädersing av nya spanen här, men många
gångar lades då ännu halmtak i nya hus när man
stämde ägde jord o vädde på. Endast o.k. bättre hus för
sägna då med papptak.

6 Å. Bland sagsmän för jag nämnt nämna min vän
från Ola Persson född 1834 i Fillerjö-röcken i Gäddbois
röcken, från vilken jag har uppgifterna om grenar i stället
för läkten som underlag för halmtaket. Förresten är uppgif-
terna till stor del byggda på egna iakttagelser.

Elida Olsson född 1889 i Skump.

Upptröskat i september 1941.

Stk II list 1:25. ACC. N.R. M. 8136:28.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På husets baksida utskjutande bakhusmura
1. A. Örsallt, där endast en skorsten fanns. Stk II:25
bakhusmuren utgjorde husets baksida, då huset var för-
mulet att rymma den stora öppna skorstenen i husets mitt-
linje i bakhusen bakom. Åt förändringarna för 40 t. d. d. d.
fanns ju i 1880-tals husen två skorstenar i de var bakhus-
men innanför husets murar i längsriktningen.

2. B. Åt husmansställen har bakhusen skjutit ut i se-
nare tid, i vilka rektacketter var det allmänt på, även om man
undantagsvis redan på 1880-talet genom att rida den mitt-
linje i längsriktningen sågt istället för någon bärmur
den länk som skulle stå i förbindelse med stugans (ritningar)
Det var något individuellt över dessa ändringar i någon
bestämd regel för den fanns g. i. korre st. i. de första j. a.
den gamla typen i den fanns i. enstaka j. a. kom an,
men någon av de förre så vanliga med valvet synligt
utifrån men ändå med lut-tak i. så med stugans
heltak kan jag g. minna jag sett i. senare än (teckning)

3. Äldre Tiden bekungar vor mycket höga, ja så höga att man hade inget kunna stå rak i den, men det är nog ändå något övermått, men man reste här i orter, där man staddade med toro, en torrhäglas i den för uppsämning i koden gick utrymmen och vi såg därinne under detta arbete, i så och så när man skulle stå i taga upp den såd som "slags in" för inboring. Man använde nämligen ugmen som ett slags rita för den torrhäglade yrammelen. På många ställen (även de stora) on-färdades all såd i på alla all den såd som skulle förmåles såväl i präst, all bridså, men även jodelsäden. Sedan den trihet rensades den med såk, flöds äro onen, flyda = sätta så att lättare partiklar samledes på ytan så att de kunde avlägsnas. Ugmen form var oval i formen golvet i stenstenen var nedsläppts under den omgivande nivån höjde sig ändå ugmen vals upp över imentshet-löfser så att uppifrån tröda det sig som ett rött jätte ägg i ett stort svart hål. Ugmen var ois, ty över den låg

ugnen var mörad. Den skulle långsamt uppvärmas för
att ej spricka i seden eldar i en med övriga ketta
långt, jag tror en helt dygn utan uppehåll. Dessa
ugnar "långsamt" var mycket olika ibland kunde
de hälla i många år i man kunde ja lägga in en ny
änn när den gamla sprack i smulor och sprack, ibland
gingo de ganska fort med. Så var jag att just här.
Än alla hus är uppförda 1859, man var färdig att
mura den tredje ugnen 1899.

Alla här till eders tiderna i konsten var öppna:
utan dörr i äldre tider. Fransin bakugnen var rätts
att flak av grova plankbiter = bagarons - fjel som
vidare på stenhallen i tittades med leia - kornen
var rista trefälle att två konster att klinka = klinka järn
bagaronen - Jag minns att man på 1890-talet skänd samut
sedde att man kunde se när en kornen varit med i klink
på hennes handlog när hon kastade bakugnen.
4-5 Vid skolskeiflet blev jäm dörar med allmänna

men träffilar ha förkommit ännu 10-15 år senare i
ordet på minning om vlogit igenom.

Beändr. har användes till ågvar 1885 men därifrån
har jag mer använde till det ha förkommit
samtliga ställen in på 1890-talet till val. Präg har
brjode så snart komma i bruk: nya har på 1890-
talet, för att senare i samband med upptäckare - små
slutna skorstensar helt slä igenom. De funnas dock
som ej på grund av eldfaran vilka sönge de äppa
skorstensarna med tränkande bakugn, utan endast
gjorde skorstensar mindre i försög. den med den.
Äldre tidens här beskrivna bakugnar var nog tämligen
lika till formen endast stället varierade, men
i senare tid har ligden i årens form varierat, än
har det medelhöga i än det låga valvet haft för-
höck, än har bottnen varit oval än rektangulär.

5. B. Där ej annat angives avser tiden 1850 - 1900.

C. Vagfärliga tiden för den nya tränksten i angiver för

fall till folk. Övergången till det nya tycks ha gått fortare i södra delen av häradet än i norra bygden i näst a godsen s.d. i Gäddelövs socken. Gärdar med ungt folk har fortare anammat nya vider som varit förenade med kortare än gammalt folk i husen. De gamla ha särskilt i detta fall hållit fast vid det gamla entant därför att de g. vill överge gamla vider o bruk.

8. Efter 1860 blev dock det nya helt i gånge i de gamla vider i äldre tiden m. ännu mindre jorder har än helt övergivits.

Före 1830 fanns såvulgen stenstenar med bakugr allmänt i förstugan med utskjutande valv som i gårdarna. De gamla gårdar färo n. p. d. s. mer i den allmänna ombyggnaden som då, på 1830-tallet förstuga blev i öften j. u. g. alla medelstora gårdar två stenstenar med bakugr i läddikningen i den yttre st. sten (Fackning). Ellida Ohlsson född 1889 i Skung.

Egen iakttagelse med stöd av äldre anförvarens uppgifter
Uppskattnat i okt 1941.

Sektion II lista n: 26-27. ACC. N:R. M. 8136:34.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Särskilt kök, skilt från vardagsstugan.

1. H. Jegenstams vänner: gärd den hus fanns under tiden 1850-1880 eller därifrån så långt människor födda efter 1818 minner någon eldstad för matlagning i stugan, men efter denna tid kunde jämsvis på hus mans- & mästarens komma att ersätta sättnagarna i de för stugan delvis tjensgörs som kök i maten lagas där & ej i det kalla köket. Stugan har övernallt varit skild från kökentrummarna & förestugan, men beträffande begreppet kök är förhållanden kaotiska såväl här som där i en tid som denna.

Jag skall söka genom teckningar & en särskild uppsats om eldstädernas söka i någon mån klarlägga förhållandena.

2. A. B. Man måste dra skarpa gränser mellan gårdar som byggts före 1850 & efter denna tidpunkt samt mellan gårdar & mästarens & hus. Of de många gårdar här: ofta, särskilt i Skump, som byggts under 1850 fanns alltså särskilt kök den stors skilt från vardagsstugan, & de medelstora gårdarna (under 40 t. a.) fingo två skorstenar.

Stu II: 26-27

i köksar delningen, en för den vardagliga matlagningen o
uppskrifningarna av stugan medelst sättnen i det övre- eller
inner-stuget o en för frät, bak o rökning av fläsk.
dock även den med öppen eldstad för matlagning i
köksar delningens yttre del, den medelsta eller yttre
kaminen. Här hade man öst i nästa eller iugjörst
o udrösta stesed, men i rydrösta delar av tråa-
del- med-stesed o bag-stesed. vilket är mera be-
tecknande.

3. Den kaminen som var närmast stugan o användes dag-
ligen var öppen åt lundens långsida, o 1850-talet o gå-
dar åt innerstuget - den del av köket där maten lagades,
men i äldre gårdar o i husmansställen delvis in på
1850-talet åt förstugan, där fick förberedningen av maten
ske antingen i stuget utan eldstad utanför förstugan
eller i stugan vilket nog var det vanligaste då bäst
= förvarings plats för matvaror m.m. fanns på andra
sida om stugan. O dessa ställen fanns alltså g. nägot

Leht II Luvu 26-27.

ACC. N:R. M. 8136 : 36.

3

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

särskilt för uten mäter lagades i stenstenen i förstugan
i övriga rymliga träd o.d. försiggick i det hela stenset
bekom, detta var ju ej något förhållande efter värdens begrepp
då det saknade eldstad. Där ej detta stenset var öppet
åt förstugan fanns en dörr i i smågärden och sålde
tyg även en dörr utåt gården sålles bredvid i t.o.m.
hågarde i samma ställe som förstugadörren (utgång)
Man har efter 1850-talet på flera ställen för en del
förbindelse mellan det hela stenset på andra sidan
förstugan i vardagsstugan där den från stenstenen i
husets mittlinga träd och gårdens bakugnen var
i vägen. Så råkade man ena stenstenen med för att
på en gång under denna bredvid förstugan som järn-
skedes i två dörrar i bredvidstugan, men man ved-
även bakugnen i husets längdriktning eller med
så att plats blev sakom i likhet med 1850-talets
"innersta stens" (utgång). Så arbetade man mer o mer
för att på samma gång mellan stugan i det mindre köket.

som på smärningarna försägs med spis, vid yttre smärningens tidpunkt. De äldre hälls härst just vid den öppna eldstaden i skorstenen.

Här endast en skorsten i huset eldades härifrån såväl under eldstaden, i bakugnen, i kammaren och i sådan i huset, vilken ej alltså var jallat, samt i stugan eller den mera primitiva inmurade jämgrytan i stugan.

Öppen eldstad i stugan eldades skönt under 1800-talet. På 1880-90-talet när man med bakugnen på en liten kammare eller ett riktigt kök vid sidan av skorstenen, så även genom att man flyttade förstugan till andra sidan av stugan, vanligt ändring på 1880-90-talet i husmansställen.

Åt 1830-tals gäddarna förminskades vid olika tidpunkter skorstenen i innerstesen skildes på de övriga medelst vägg i bildade kök: så fick man innerkök för matlagning i yttre kök för gästgäst. Dessa lister avslutas helt till den följande.

Sept II Lufsa 1: 28

ACC. N:R. M. 8136:38.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Eldstaden's placering i kretsens mittlinje
1. A. Överallt i hus ö gändar var skorstenen placerad i
kretsens mittlinje även om den kunde gå något snett
för att träffa takets ryggring, när man därigenom
sökte få något större utrymme i gamla smala hus
så fick också eldstaden för stugans uppvärmning
överallt sin plats ungefär mitt i kretsen.

3. Ymeddes så kammare eller fanns sådana på böj-
medd i 1850-tals gändar kunde eldstaden = sått
ugnen placeras antingen i muren eller mitt så att
den kom att värmas i både stuga i kammare.
I de stugor i st. st. ö ett mindre rum strö-
des så att en vidare vätte åt det mindre rummet
kammaren. På 1880-talet kunde man i husen, där hus-
hållen var litet, s. s. hos undantagsfolk, sätta en liten jämspis
vid sidan av såttugnen i dämparen lade i sk. värmes i gorn
ugnen som fick tjäna som riksgång. Då lagades maten i spisen
i de st. huskällor kunde man vid samma tid förse den

Sept II: 28

öppna ildstäm i skorstenen med en "skiva" av järn med besk-
ärl i stället för den förut brukliga kols- eller ild-stoden
på tre ben.

De funnos som kyles fast vid den öppna eldstaden: skor-
stenen, med eller utan skiva, ända in till över rök-
skiftet medan andre då länge använt järnspis i stugan
eller i huset både eller i det gamla stället.

4 A På många ställen bibehålls man under samma tid den stora
skorstenen medan man på andra förminskade den mer i
mer i förslag den med dör, i vid rökskiftet övergick man
mer i mer till sluten modell, uppstickare.

I detta sammanhang får också nämnas att ännu så sent
som på 1850-talet i början av 60-talet stugor funnos som
som saknade eldstad, man får ha i åtanke att öppna eldstad
i stugan g. förekommit, i dessa stugor hade man frångått
i en stuga på skorstenens öppna eldstad, i en järnkyta
som placerats mitt på stuga-golvet. Så har jag hört gamla
berätta dels från Skumpby från mitten av 1850-talet, dels

på Hassle Bösarp på 1860-Talet, det sist omnämnde som jag
vet. Den ringa höjden till Taket c:a 180 cm i diameter i de värmes-
länkade lussågarna gjorde att man kunde sitta vid ringa värme.
På 1860 Talet kunde det förklaras att man åtminstone
i Gårds trö enligt gammal utsaga murade in en stor
jängryta i stället för rättiga i stugoväggen. Detta eldades
på stenstenen, där en stor hål fanns som vid den trö-
bel man eldade med (Teckning). Därpå kan jag g. hörd
något om gyltan på golvet i g. keller om den inmurade käll-
pär, men kan ju därför g. bestämt säga om de två var en och samma.
B.C. Om vanligheten kan jag g. yttra mig, men här kan jag säga
att det hör ihop med folkets ekonomiska ställning i g. som
det förut beskrivna med olika inställning till tidens stöckling.
5. Den stora öppna stenstenen murad av råsten o. lera som före-
kommit under hela 1800-Talet men åtminstone efter 1880-
kan öra delen varit av tegel, dock ofta så enligt tiutaget att
regnet blötsde upp ler-stenen under så att "pipan" ramlade
ner. Efter 1900 kan allt blivit anordnande o. under för under

Skt II Lista 2: 28.

ACC. NR.

M.

8136:41.

4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ett redan 1880-talet, dock med gammalt i nytt jämsides ända
till sekelskiftet.

Skt II 38

Skt II: 29

Lista 2: 29. Hård med: båg uppsången murkåpa
Några murkåpor i skydd över eldstaden. Här varit
okända då eldstaden var placerad direkt i utan skydd
i skorstenen i g i stugan. Brantligt var g att kakor av
glans-rot-blått röd lossnade av ången från skorstenen i
fick i mäter, hur många man än var med att skrapa bort
den. Den gas smek åt mäter hur brist man än var att
lägga den i regnade det droppade det mer på den som
rystade med matlagningen. Ljus i skorstenen fick man
sparsamt från ett litet fönster mitt för eller på dörren
när skorstenen var i förstugan. För mina barn ången tidde
det sig mest som ett mörkt här där maten lagades. Man
stod i mörket alla i dag i regn i rot med bålet på för
en öppen eld som i äldre tiden fästes för natten för att g
skorstenen, vid ena änden var bålet i den sättningsen där
glöden kunde hämtas när sättningsen var, då fästes man
ingen här. Skorstens i övrigt till utförande.

Skrt II Lista n: 32. ACC. NR. M. 8136:42.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Särskild dörr på husets baksida för köket.

1. A. Särskild uppgiften jag fått från gamla gårdar i Gårdströ o Börsinge som minn egna iakttagelsen av äldre bebyggelse här i mellersta delen av härsket uppriser en kökdörr på husets baksida (Fickning) o som den finns i särskild äldre gårdar mm i 1850-talsgårdarna på den länkas som alltså i gårdarna.
2. B. At husmansställen fanns även i många fall en dörr till det mälare stället i baksidan men ej alltid ibland ledde den till logen, ibland saknades den helt, ibland gick den till det bredvid belägna Tröskhuset o därifrån ut i den fria på baksidan. Denna dörr användes endast för de vassstr. mm järing gick i denna del av huset, vid Träsk o bak. bakugns- grejorna togas ut o in denna väg. 1850-tals gårdarna hade ofta dock ej alltid en kökdörr åt omden sidan, saknades andra var det där åt baksidan i då var det när lucka fanns mellan lågorna i denna del av gården. Fanns ej denna lucka = lågan måste dörrar på baksidan.

Skrt II: 32

Ikt. II dnr = 32

ACC. NR. M. 8136:43.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

finnas de förbindelse måste finnas på båda delning
i husets baksida för bortföring av affall i mycket annat
asphögen fanns här i närheten i en trädgård.

Alla besökare gingo genom förestugan så även husets
manliga medlemmar, som härades om de gingo i köket
eftom de de hade vidrändigt även de övriga gingo
genom förestugan in i stugan, där de stannade innan för
dörren.

Förestugan gick allmänt i 1850-talet hus i stället med
40 till; däröver över hela längans bredd i en dörr fanns
i baksidan = kara-dörr. På senare ställen bibehålls
denna trängning på andra delades den för eller senare
av. Om något kortare bryngslängd var denna dörr plac-
cerad i kara-kammaren (torkstugan).

- 4A. Utredningarna på husets baksida fukten i ganska
hög grad var behövt en större utrymme blev allmänt
i träan efter en kammare eller en extra rum måste
tillförsäkras. De byggdes en norja eller sundra.

(beskrivde på en kortsid bekräftade detta åt norr eller söder)
mitt för stugan. Detta utrymme tog aldrig, vad jag
vet, i anspråk som bänk helt utan framst som kam-
mare ö ändast den del som kom utanför eller vid sidan
av stugan kom åt Tjörns börsregionen för utbyg-
ning av bänken alla som spiskammare jag är inte riktigt
säker på om jag tror fastslår 1880-talet för dessa utbygg-
gens tillkomst, men tror det är så, då just då strövan
efter en kammare i bättre utrymme var som störst.

B. Vackrast var dock att man såg utrymme inom
de gränser som fanns.

C. Dock kom ganska många kvinnor i runder till såväl i
gamla gårdar med smala långor i husmansställen
där långan var för smal att dela på längdlikringar
för att på en kammare. Där man absolut ville ha en
kammare i stugans inre delar byggdes en del
byggde man, var den bredare del och man stugan.
När nya byggdes flyttades skorstenen från husets

mitt linje till norjans när man ville ha varmt även
den annars föbles den kall. Omvandling av skorsten-
typ har då varit förtägas.

Stellt allomanna blevo aldrig norjor i sundsva, men
dock för vanliga att räkna för undantag.

B. A. Det Tycks ha varit en viss motti bland folk under
1870-80-talet att till varje pris få de många rum som
möjligt.

B. Perioden 1850-1900 avses

C. Vid olika typer tillkomst beträffar hvaris till tillsten

D. För 1850 helt olika den senare tids perioden i mycket
huvudsak för att pentaler hus ombyggts runt 1850, så
har skorstenars o. eldstäders lge helt ändrats men deras
utseende bibehålles till inkomst skelskiftet.

För 1890-talet har alltså tillhörande helt förändrats
så att det nu är i huvudsak borta. Ett hus i Lindby förs
har nägotunda oförändrat (teckning) ägas Johanne Jönsson.

Ellida Olsson född 1889 i Munn. I huvudsak äga
iakttagelser. Uppskriftar i oktober 1941.

Skrt 2: II Lista 35.

ACC. N:R. M. 8136:46.

L.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lögar

1. A Endast i de allra friskaste gårdarna i hushållarna fanns hela lag-längor med sitt läge. Bondernas lögar voro inbyggda i samma hus med den hring byggda gårdens övriga längor. Låget framgår av Teckning. Af 40-talet i stämman fanns två lögar med fruktärande lö-gole och mellan dem var lodgärdens stäb. Af den ena kunde frisk männen trösta sig medan husets folk friskade jorden i den andra. Även en mindre löge fanns i närheten af gårds-huset: ärtelögen (ärtkalmen/järtandes af järn).

B Satta en gårdarnas lögar i allmänhet. Även husen hade en lö om det fanns så lite jord till i en del i de allra minsta husen saknades den. Om där fanns lö-gole byggdes dock på en jord fanns. Ett hus utan löge var i de gamlas ögon något underordningt även om det var nytt, varför vet jag ej, men det förefaller som det betraktats som ett fattigdomstecken. De samma byggda gårdarna har det ena huset ha löge medan den andra bestod av skuren

Text II: 35

2. B. i råderna i det här lag res. i sammanhang med den ekonomiska
i samhällsiga ställningen, ju större husa-plätt desto större
avseende åtminstone inom den egna samhälls klassen.
3. Gången i gårdarnas lag, där vid den skulle tröskas, var
as varit packad lera i upphöjt över lo-gårdens nivå
där var: "när färra i gollet". Ibland var skillnaden en-
dast bogollets tjocklek, ibland en hel åker om markens
lutnings förhållande i jordartens genomsläpplighet för
vatten medger det. Om inredningen med avseende på
lagens användning för tröskning med slaga är nämnt
i annat sammanhang.
- 4-5. Några förändringar av lagarna känner jag g. T. under
1800-talet, men när man uppträdde med slagtörsterna
erlägsnades de besvärliga balkarna man skulle stiga
över i lammarna ersattes av portar i aktsamheten
och de släpa i vattnet underhållna laggolven uppträdde.
Lagen blev inte längre lo i den bemärkelse som förut
Institutes till efterföljande lista.

Skt. II Lista n: 39. ACC. N.R. M. 8136:48.

1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kringbyggda gårdar.

1 A. Typen för gårdarnas bebyggelse har i hela häradet varit den kringbyggda. Många gårdsplaner, där man kom in genom en eller två portöppningar, med portar som löstes samt på många ställen var mindre lucka vid stuglängans baksida eller på andra ställen vid sammanstyg-
anden.

2 A. Detta var det gällde gårdar med fyra längor.
d. mindre ställen med endast tre längor uppfördes en mer av gårdarna vid den fria sidan ö. port fanns för infarten även här, dock ej alltid i stummen utan i husen.

3. Kring gårdsplanen var i mycket hopbyggda alla gårdarnas byggnader eller rättare sagt de bildade av den äldre bebyggelsen en byggnad med olika utrymmen. i vissa delar av häradet ofta utan gavelstjärnor. d. 1850-tals gårdarna med stuglängan helt eller endast i ena änden för men nära intill de andra längorna. Utanför de sammanbyggda längorna fanns skrammelhus
skrammelhus o.

Skt II: 39

vinhus samt ibland kökna eller brylle-stua på något
avstånd (teckning).

När husen var helt sammanbyggda fanns g. alltså
någon skiljevägg mellan gälle o vind, ibland kunde
ett spårflak skilja.

4. Husmans husen o småbrukens hade ofta två långa
korbyggda i vinkel o i äldre tid uppförda utan gavelspets.
Typerna har förut omnämnts o husen har pruntits som här
fin för ett par år sedan (teckning). Där var påhuset i vä-
niet o ett litet logglo mellan detta o stugans utrymme
om det var ett kor-hus, var det en smärre med kött
o flera djur kunde hela hönser utgå till stak o en tro-
hus med genomgång från stugans stens fönster. Logen
i fäsa fallet o loge med lo-galo i renare fallet fanns i
uthus längan. Loge fanns i dessa vinkelbyggda hus antingen
djur fanns eller ej.

C. Dessa hus ha varierat med de i lista n: 40 beskrivna
o typerna ha varit ungefär lika representerade.

5 B. Efter vad jag kan inhämta på husen i gårdarna som
funnits före 1850 varit helt sammanbyggda, men efter
den tiden har man vid nybyggnad helt eller delvis
något skiftat stugolängan på de övriga & även byggt den
av annat material & i annan teknisk, dock har man
genom sammanbindning bibehållit den slutna typen.
En tid kom åt för att mot riktigt slut helt överge den
liksom allt annat gammalt i byggnadsväsendet.
Det nya på 1890-talet finns intet som kan jämföras
med just denna utökningspart av 1880-talets keller.

Endast för uthuslängorna bibehölls den sammanhäng-
ande typen. De gamla hus kan iofs se mycket
att stugo-längan blivit fristående & skaka även fri-
känslan i båda ändarna. & holmejdorna på slöjdet.

6 A. Ett par gamla kringbyggda gårdar som delvis äms
ha återfören några lunda, beror främst på, en i
Hassel Boöcker & äger av Glenning Olsson & en i Lönstorp
som äger av Elov Olsson, samt Högedal ägar af Anders
af Anders som

Skt II lista n: 39. ACC. N.R. M. 8136: 51.

4-1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i Lindby. Sammanbyggda hus med två långa fimm
på n: 24 stumpe med flera platser småtänder med de
i nästa lista omnämnda husmanställen. Öfrigt
för dessa lista sammanföras.

Lista n: 40 Boringshus och ställe bildade en lång
1 A Ovanligt här ha husen med endast en lång. Men
mycket låga bordshus, låga öfverhus omväxlat med
de förut beskrifna med två eller tre sammanbyggda
långor. Det kunde nämligen öfver förkomme tre långor i
husmanställen här brukaren bedröf något yttre, de var
berästa inrymd i den ena lång-stumpen.

3. Här allt inrymdes i en lång öfver fanns. var bogen
mellan spetsen öfver huset öfver långan så bred att den
här plats fanns lagas i bredd med asbalkningen för
komma bär. alltså smitt fästet. Gården hade sin plats
delvis bak kom i delvis i en "hudda" där har ej jöke
hälla tin i en asbalkning vid gatan; en del av bogen
ut där den endast var att komma åt utifrån i hade sin

Stu II: 40

Leht. II Lustr. n: 40 ACC. N:R. M. 8136:52.

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tråg delvis infällt i efterväggen där det över trasside
fanns en lämn över trågets utskjutande del. En liten
gräsnatta slapp in en yttre värmadager. Lämn fanns
vid ridorn av tråget. Den vanligt dolda vintern var
vet jag g, g heller en del fanns i den sydöstra
delen av tråget, men här fanns de kvar på
1890 - Tallet på enstaka ställen av denna typ. Mus.
I dessa hus kunde man gå i alla vägar från tråget
i tråget i stället i stället ut på logen i tråget
som stod i en brok med tråget alldeles intill log-
väggen alldeles innanför dörren. I tråget fanns an-
tråget en dör och en lämn utåt gärdslådan vid
trågets bakre delen gärdslådan eller mågeln.

För tydlighets genom teckning

af gårdar i gränsområdet Gärdströ - Börninge
som jag gjort teckning av efter min stäfa Ola
Larssons anvisning (född 1855) i den här på föra
delen av 1860-talet i tecknats så som den såg ut på

1860-talet, inhystes djuren i samma långa och utgjorde böningshus. Denna förbindelse fanns vissi elck g och till dess ställe i fälsjö-räcken var djuren så nära inhysta bögg i vägg med husets folk att fröer på väggarna sattes i varelse när hästarna högo i ställen, men en elck förbindelse fanns det jag g då uppgiften lämnades nu är död i elck är på samma tid.

4. A. När beskrivna typer av husmanstus i gårdar ha funnits B samtidigt i varit lika vanliga, men det är endast på övergångsbyggen mellan iboga i slättbygget jag har om att djuren inhysts i omedelbart grannskap till stögar eller i en långa i någon gård. De beskrivna fallen ha varit i hovenis eller enskilda gårdar under godson i desse fall äga usg i sin tillämpning i hela kändet men var de beskrivna husmans-ställen.

5. B. Perioden 1850-1900 arser i även tiden före 1850 men g tillämpat efter 1900. Dock finns ännu kvar hus med alla utrymmen i en långa på flera ställen i trakten t. ex.

Seite II Liste n: 40

ACC. N:R.

ACC. N.R. M. 8136 : 54

4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6A hos Oskars Oskarsson i n: 24 Skurup och ett hus
som uppförts på 1880-talet på n: 24 ibm. i ägas av Oskars
Oskarsson.

Såges man i vad som är gäddarna. Men varit min vän-
jar Alla Persson född i Sillerjö-länken. Gårdsströ 1855
nu abbliden. Det omnämnda utfrändige vint fräget
har jag själv sett på busmans ställen i n: 24 Skennings på
1890-talet, men de försvaras med skuld.

Elida. Pulsson född 1889 i Skumg.

Упртехнат: окт. 1941

Angående lista nr: 41 "Händelser gärdar" kända av Tit
waren i lista nr Flågmader med teckningar i
Landsmåls arkivet.

Skr. II lista n: 42. ACC. N.R. M. 8136:55.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Rior

Rior var här alldeles obärda, men såder torkades
som förut omnämnts i takugnen i arbetet därmed utförde
helt så boningsfolken. På detta bruk har jag varit gammal
bäddare på T. Estby i Simlinge ända till värdens
östra del, där det var i de nordliga delarna på jag g.
Bruket har fortlevat in över 1880-talet i för vidrädens
del delvis in över rehusbifäst. Om Färd nu går
gott bra.

Man var angelägen om att på såder torka i fluddelen =
villad för malningen i över i stugan på 80-100 till
torkades över på såder i ugn. Det skulle då vara i
man kunde g. tänka sig annat i de gamla tiller på
där i den längsta delen till man g. längre för bon-
folken till att äta detta stycke i vidrädens arbetet,
utan risk var det g. heller då det förkom att någon
eller tjänsteflickan som skulle vara om såder i den samma
ugnen vinnade av kaffet i dröj från den lra.

Tab. II: 42

Bastur

Skt II: 43

Bastur var här helt okända.
Fjätta ordet bästa kan ju för ölen med otens dialekt
söka ante, framkalla föreställningen att det är basta som
vorer så är emellertid ej fallet utan däremot menas ett
rum bakom stugan, ett kallt förvaringsrum för kläder,
matfäror i allt, husgeräds väg som ej stod parne i den
ej särskild biskammare fanns hade även klädsistons
sin plats här. Utan stäppen någon vägg där någon ölen
några av husets egna ungdomar lågo vintre som sommar.
Ibland fanns ett litet fönster ibland endast någon öppen
glugg. Fönstret kunde ha jämgaller. Fanns iaktiga fönster
rammen flytt begreppet bästa i sommarstuga. Bastur kunde
om ölen var på 2-3 spårmen bli sommarstuga. Märk att man
med sommarstuga här ej arser bortstod för sommar ölen
stige kallt oldat rum som ej användes i vardagslag.
En mindre bästa kunde i senare tid delas till kammare i
förestuga ölen biskammare o kammare, spiskammare i kammare.
(Teckning)

Leht. II lista n: 44.

ACC. N:R. M. 8136:57.

Hölmor

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1. A. Hölmor ha förekommit ganska till i orten - 3 km på c:a 1 km omk. omk. För eldarens skule var de ställda på övrig bebyggelse i förlagda till en markskär a.d. Där står trädgård jarns med låga träd o.s. vid n: 25. Skrup lög hölmor vid botten trädgårdens kornet, trädgårdens stugårdsgård mellan de låga träderna (teckning).

2. B. Hölmor ha funnits vid gårdar på 4 st i dörren, men långt ifrån vid alla. Man antog de var närbelagda med ägarens tillåtelse där de g. vore gemensamma, orkade de g. varit här i tid som jag känner till. Gårdens ägare uppte hölmor om det var något vederlag beordrade nog på grannens ämnen. Vid en medförde man.

3. De hölmor jag här vill beskriva står på en 1920 eller 1921. då den ändrades om i form att ingå om det i en redskapshus. Den lög i n: 25 Skrup som förut nämnts utgjorde länge en tydlig föreningslänk mellan gammal tid o. ny. Den om beräknat till formen med omk 6 alnars sida.

Leht. II: 44

Leht. II lista n: 44

ACC. N:R. M. 8136 : 58,

2,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

med klinta lervägar i korviske. Halmstehet sånade sten-
sten och rikskäl, sluttade lika åt alla fyra sidorna, hade ö-
verst ryggring av lös halm ö ryggring. All den mystiska is-
ken fick söka sig ut genom de smala gluggarna å sidorna
samt genom dörrar. Det var nämligen den kvastigande barna-
röken som skulle torika maten. Dörrarna voro kalsdörrar.

På mycket kan jag näst rätt av förklarar men om inred-
ningar ö arbetet kan man se på Ola Persson född 1855
i min mors Harna Bergqvist född 1848 berättat.

Vid de tre sidorna var inuti kökarna en nära aluskiög
som länade en gång på vid båda sidor i fäden
vid den dörrar var betögen, men mitt emot dörrar vid
den bottensta sidan gick in mot ytterväggen. I denna
mur var på de mindre kökarna, ett "kökshil" vid
denna sida som dörrar, på de större ett vid vardera sida.
Den lades vaden på en ärn (hilt eller stensat). Denna
vad fick aldrig bli med låga utan endast "ilas-
lång samt förbrukas i kyka samt värma. På snar det vis.

Tendens att låga upp dampoden den var med vatten, som
ständigt måste finnas till hands. Allt åt i kölman från
dörrsidan räknat var på knapp manshöjd och bjälke i
i muren vid nedre sidan en plankor som utgjorde stöde
för såväl de tät genombrända plankor, = galtar, som
öfverst skilde mot bjälken, som för det i dessa åttredde
maltet. Naturligtvis i tre dygn skulle denna eld
underhållas i detta malt i ras i passas innan det
blev malle. Totalt. Det var ett krävande arbete, röken
var yttre påpestande särskilt för ögonen som andnings-
organer, då man skulle upp över rökkanalen i rök-
maltet. Man måste vara två då det annars lätt
kunde hända att sömn i trötthet tog överhand i den
arbetande somnade i galtar. Då var ju då i färd och in-
gen var tingslös i sådana olycksfall. Man måste räknat
Dels krävde röken den stora delen till smält elden
överhand i allt brann upp. Man förkommer ibland att all
inledning över elden var av två i takt av halva.

~~Enligt Andersson född 1889 i Helsing. Uppträdde 1938 då man för hörde.~~

4. Man kunde ännu braka mat i kassen i bekungen just
än jag läst att det skulle varit förbjudet för släparna blott
Jä laddas röken från ugnen upp under kasserna som
var inrättade i taket med kolnäs gafflar. Detta sätt
kunde jag dock till undanfåga fallen i hur pass vanligt
det varit än i gån att säga då det skett i smyg.

B. Vändigt var att man brakar inte mat i kolnäs hemma
alla tider.

C. De under 4 omnämnda fallen har nog i huvudsak gällt
mindre partier, dock nog större än man ville medge.

5 B. Under perioden 1850-1900 uppså man slutet att jag hemma
tänksingen av mat avsevärt, dock bråkades mat i den höga
jag nämner om ännu några år in på 1900-talet.

D. För 1850-talet var förhållandena lika 1850-talet
Oven trycktes för mig här i den i "manken" de orso nå
göt större men hur de i öfrigt var inrättade ser jag ej.
Säger man äro mina gamla en solidt anförbarhet.

Elida Andersson född 1889 i Skemung. Uppfödd 1938 då en
sages mannen Ola Persson ännu levde. Teckning efter hans anvisning
av inredningen.

Scht. II Lista n: 45

ACC. N:R.

M. 8136:61.

1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Byggnads material

1. Träverket i gärdar öfverhus på tiden före 1850
har till stor del utgjorts af ek i kärnfur. o. grova ek.
stolpar tyckes ha tygt på ett visst användande.
Fattigare folk fick nöja sig med sämre virke af vad
slag som kunde anskaffas. Vid mitten af 1800-tallet
i många gamla byggnader voro flyttade ofta hus-
timmer från en plats till en annan. I när man träffar
på kraftiga ekstolpar o. taktimmer af kärnfur i för-
öfrigt träftiga hus har detta hus tänkligen såhuru g. från
högare uppförts på den plats det sedan kommit af husman-
staten n: 24. Kärnfur ha flera sådana flyttade huspinnar
i helt obefogade hål i ekstolparna ha visat att de varit
jämt använda, somliga visste man var de jämt stått.
Så har under 1800-tallet sedan hälft skillnaden i mate-
riellet i gärdarna o. husens bebyggelse blifvit ihop-
slaget. Man ser det såhuru varit olika i äldre tid, då husen
oro malare i träet nägon i fattigmans hus om virke.

Scht. II: 45

Torparnes hus under godsen var att jämföras med de fet-
tigare husmännens ö de familjer funnos på 1840-50-talet
som ej ägde annan boplats än en jordkula med trädgården
The väggar av luffhvirvet lera i kalm, resten redigert i
jorden invid en jordsall eller ett sten-gårde, stampat
jordgods i fisk, sådant det var, av kalm. Det var ntens inf-
tigaste brötsiden ö de ha betott, ej minst av brist jalk ö an-
strängar, utan även av ständigt arbetsjalk med barn, som
vuxit upp till mytliga i dubtiga medborgare i samhallet.
3. Hjälparna var som nämnt i första jalk av ek, eller käm-
jern. De ha varit för ö gån använt till hela trösket
De liggande ströarna var av fur. Takbeskrivningen var i
regel av fur eller gran, helst fur, men även bok ha an-
vänt ö räknats som det sämsta materialet i gott upp-
der till påstått: "Byggja me höj ö klina me mörj e
ente mied väst." Höggestakarna, som skulle ge stöd åt
lutan i klinta hus ha varit av rodd slag men kunde
komma över, flera slag i samma hus, det gick mason
it.

i det har säkert även använts grön, armar trävirke om tröt
annars hade inte träet kunna blivit sittande så fast som
de ha. De gamla hus som kunde flyttas från en plats till
en annan ha säkert varit hopfogade helt med träaggla
öfverst så smärningen har man övergått till spikning.
Efter vad jag kan iakttaga först i lejden.

De riktigt gamla husen utfyllades träverket med som-
man alltid lera öfver yttre arjämna med lera
öfverst halvtänket eller, vilket var mycket vanligt
på 1800-talet platt med kalk. Kalktak var i yngre tid

4. I senare tid kläddes ofta dessa väggar, liksom de där kon-
virket var utfyllt med ler- sten eller paddelsten & kalk.
öfverbruk, med bräder öfverfärd, eller med bräder på
lock. Hus byggda vid slutet av 1800-talet kunna vara
uppförda av olika material för de olika lagarna. På en
har hos oss: Anders Ahlsson i s: s Lönestorp. Skump
av de 1859 uppförda husen byggda i lagarna grundmurad
med tjocka murar av råsten - lersten öfverändigt delvis

Tegel med gesims upptill, den ena utskutningen, ställd
lsgcbyggad, klinta väggar med korsvirk i väggstake
i den nedre korsvirke med poddersten i tegel som utfyllnad
har inrymt övriga choromutrymmen. Det visar att vid
denne tid all slags material användes samtidigt. Af
grannvärdet, där några är fört en mändring, är byg-
ggad, förtegs, omändrades en lsgclänga till po-
nings hus genom att man innanför klinteräggen satte
till en tunn lersägg utan stödig förband o utan
att ena arlagarna halter i den gamla vägg.

5. Att nämna något om vanligheterna är ena eller andra
slaget är för vansktigt då allt nog för 1850 varit en-
kelt men efter 1860 högt varierande, men de
månaderade väggarna ha varit till de oväntade o stödig
vunnit insteg.

6. Senare tidens gjutmur har funnits så pass tidigt att
en länga som rämlad 1876 ersattes med en av gjutmur.
Linda Olofson född 1889 i Skump. Upptröskt 1941.

Sk II lista nr 46

ACC. NR.

M.

8136:65.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Elbsdonar och mark

1. A. Överallt fanns i äldre ^{län} kalsdonar = ön-dar och
nån-dar med s.k. rönvolar = reolar eller fränsläar
med eller utan snidd-sourel = med lå i insidan
Donars kängla medelst känglorra = gång jäms i
stavela = de stavelar som vor indragna i de uppvisar
lejder gående dömslapparna med överlag som utgjör
de donskarna. Dessa donar ha bibehållits till uthus
o bök in i senare tid speciellt, men redan på 1880-talet
kan ha redan i samband med nybyggnad, på 1840-60-talet
erottis fästgårdarna med sådana av nyare typ i de
2. B. mera välbyggade stälarna eller där man var upplagge för
det som var nytt. Dock fanns det ännu vid slutet av 1860-
talet en o annan gammal gård med kalsdonar till fästgå-
rarskilt i bergströcker. o. husmanställen ha de kommit
jämte kvar in över reholskiftet i undantagsvis and
in i allra sista tiden. Där fästgård flyttas till annan
del av gårdar har nye donar av nyare typ in sett i fram.

Sk II: 46

Skott. II

ACC. NR. M. 8136:66.

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

list 2: 46.

5. Utis upp till i medel dörren fanns en list, ibland enkel
men ibland med eller mindre utsnidad, då dessa dörrar öpp-
nades inåt. Stängningsanordningarna ha varit mycket
skiftande. Tre sådana dörrar, varelar = violar i Skodde-
skjutsbjärn i Kasper, tre stäng- i kyrkdörren, klinker-
kasper i karglår. Innanför ställe - by dörrarna kunde
i dörrstolpen i äldre hus bärga en bom i i andra
stolpen var en måne. Dessa bom låstes med en sär-
skilt inrättad lås i bygghuset som var försedd med
nyckel för att låsa för natten för att hindra ty-
vare att stjäla djur i stallen, vilket ej kunde tillräckligt
hinder. Sedan häststall och gård begått i ett ställe sattes
in en sådan bom. Liknande byggar = lille byggar användas
även en häststalls bom för att hindra stöld.

4 A-B Under hela senare hälften av 1800-talet har såväl både
den gamla typen av dörrar i nyare fönsters jämsides i bo-
ningshus, men där ibland med eldstad fönster
fönsterglas in till schelstiftet fanns även halvdörrar
bom.

Sch. II dist. nr. 46. ACC. NR. M. 8136:67.

3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och man öppnade 'an-daren' för att få ljus.

1850-60-talet's hela par-dörrar voro i regel klädda med
ganska tjocka påskantade bräder (gjorda för att vara
re tidens panel-bräder) som uppkallats antingen på lock eller
i rätta rutmönster. Över denna fanns ett lågt fönster av
ämningsurs bräder, mer eller mindre utslitna. Redan på
1890-talet avlöstes dessa tunga dörrar mångastades av
spjeldörrar med fyrkantiga glasrutor över dessa med
utslitna listverk. Dessa dörrar skyddades på samtliga ställen
av ytterdörrar, ibland alldeles lika byggen när denna
var bräderklädd i kalkade eller gråa som denna, i stället
att upptäcka när trappa som ofta var helt saknades, där
det var ställt fram i fästagan eller ett steg nedåt.

5. b. Perioden 1850-1900 ses

c. Tackmålshälsna för de nyare formerna än de vid angivna
i Texten

d. För 1850 var det friliga helldörrar vanliga, efter 1900 helt
amoraliska i högt varierande men något av det gamla kras.

6. Elida Ahlson född 1889 i Kungälv upptäcktes i stället 1941.

SchA II dist 1:42

ACC. N:R. M. 8136:68.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Innan fönster, trosbotten och järnspister

1. A. det skatt uppgiva något om användningen av innan-
fönster är omöjligt, då det hänger ihop med när man
insatte de små fönster-rutiga eller de mårutiga fly-
infattade fönstren på förra hälften av 1800-talet
större rutiga. De gamla fönstren voro mjuka och ö-
gungo ej att öppna utan nöts till tv. De större fönster-
vagnen - som undan för undan kom i bruk försåges
ibland, ej alltid, med innan fönster vinter tid, ibland
alla fönstren i de rum var vistades (de andra kunde
ha länmar för de kalla tiderna), ibland endast vid den
sida där hölls i vind trängde in. Innan fönstren täcktes
med pappersremor med mjölklistor och som mellanlög-
g användes under till som jag sjöls minns allt vad och hur
uppfinningarna kunde ästadkommas. Vindelaget för
grannbåten var bonull vit eller bjärt färgad eller
färgad all i kador. Grannbåten vanligt utgjordes av
ullkador (munda), annan färg, pappersblommor, i galler

Stu. II:47

hitt list n: 47

ACC. NR. M. 8136:69

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

klippt papper vilke papper i avseende färg i framför allt
evig hets blommor är skilda slag, färgen går i sådant
färgad massa. Denna grannhet bör väl vara på utse-
nadsdelen om i den anseendet är för år i man bemärker
varandras konstverk i riket efter upplag.

Trosskiftet har varit helt okända i äldre tider i
guld utgjordes i äldre tider dels i två schelstiftet
med högt varierande, är stampad lera - ler - guld.

Övergången till brädguld eller som man också sade -
jula - guld har varit fortgått under hela renässans-
tiden av 1800-talet, i på smuliga brädgälden har de
första guld brädgulderna är breda tjocka plåtar, synligt
spikade på 1830-talet blivit utslitna i smärre
granngälden jula till första brädguld (med osynlig
spikning). Det bör g. ihop med 1830-talets utbygg-
nad de t. ett del beringar hos pändarna till de t. ett
hade lagats in på 1820-talet. Det kan man nämligen
vara berende av de ekonomiska förhållandena.

och de måttåtgående välsituerade borden låde tidigt
in brädgolv, medan småpölar, småbänkar, anordnade
i tryckare fingo behålla lagolvet fram. Tiden.

3. Of möjliga ställen, jag kommer oft från Fredberga på
mitten av 1890-talet, kunde man då stuga hade lagolvet
läggas in brädgolv i kammaren, i rum man på den tiden
hade brädgolv direkt på lagolvet med stolarna
medsänkta i detta blev det ett steg upp från stu-
gan till denna kammare där golvet kom upp i jäm-
höjd med den höga tröskeln. Följden blev att där blev
så lågt i taket att man måste stå i stuga för att nå
sig. Ibland fick sommarstugan brädgolv först av hu-
sets rum i det fön kom ofta att man fick ta väl i
golv-liljorna för grundskan i även mitt i rummet be-
fintliga jordskasta stena, som man ignoreras när
golvet var så lågt, "grundstenarna" nådde ofta en
par bit in i rummet. Ibland där det hela rummet
hjästgjorde som förvaringsrum - bästa fick stuga först

brädgals i när västan och brädgals i försten och den
med en vändighet av "sommarskua".

4. Kiken = sterson som överallt ler eller kullersten-
gals till en förändring av dessa stjernan förtey.
Så som i förstagen.

4. B hos i gårdar i Näsby holms gods ersätter västan
allmänt leygolven av tegelstensgals. Det var även vanligt
här vad beträffar både i förstaga, men ej i stugorna.
B gods ets underlydandes gårdar i hus ersätter alla
gals med tegel, det var så begränsat till gods ets
i så karaktäristiskt att det måste särskilt framhållas
i dylika gals finns ännu kvar delar i ena tid
av kockmattor, men vid rekonstruktion i därvid stam-
made man på den bara. Tegeln kunde vara lagd i
olika mönster eller av olika form så att mosaik-
mönster bildades. Också tegel med slät slipad yta
i ljusgul färg användes här för förstaga gals i sådana
här på rmliga ställen finns kvar än.

Leht II dnr: 44.

ACC. N:R. M. 8136:72.

5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5 B. Perioden 1850 - 1900 års.

C. Att ange tidpunkt för bräddgolvens avlösning av luggolven lärer sig ej göra då den pågår under hela perioden beroende på folkets olika ekonomiska ställning. Det förefaller ej som om man varit så traditionsbunden i detta fall som beträffande exempelvis eldstäderna, utan gamla ansett och nya om man haft råd. Tegelstensgolven i stugorna ä godset ha funnits så länge någon nu borande minns, men även luggolven i äldre tiden funnits, och ha sig ihop med den intensifierade tegelstensbränningen i orten.

D. Före 1850 har det säkerst varit luggolva i alla bondgårdar i hus. Efter 1900 ha luggolven i stugan varit sällsynta, men först så smärre och ersatts med annat material, köpta och dylika utrymmen i samband med ombyggnad av utrymmena.

6. Uppgifterna äro byggda på ena iakttagelser i gamla uppgifter. Elida Ahlström född 1889 i Pernå. Uppf. ikt. 1941.

Jämviser ha
behandlats i
särskild upp-
sats om
eldständerna
se tillägg nästa sid

Tillägg: Eldstäderna (jämispisar)

Stenarnas placering i de olika typerna av bryn-
nar är förut omnämmt, men om eldstädernas utseende
ö placering när det gäller platens ekonomiska förhållande
utvecklingen i tiden i med avseende till bränsleslag i
konstruktion av skorps byggd, mellanbyggd i slätt byggd, kan
man nämligen förklaring ej skada för vilka därför söka ge en
sammanfattning av några eldstädernas konstruktion i utveck-
lings riktningen under det senaste århundradet.

Öppen eldstad i stuga kom ej i fråga här i riket.

Den stora öppna skorstenen, som upptog ett dyggt rum =
4 alnar i diameter av kretsens längd i nära längans halva bredd
hade tjocka murer av råsten småningom avsmalnande upp-
till i med en avsat, synlig utfrändigt i bräder, i muren
till de fjärra var av tegel. Framtill var skorstenen till
största delen öppen med stödjemur vid sidorna i golvet
medsamt under sten-golvet nivå (alla fästingar) man
gick ut i skorstenen. Upp till vilade muren här på ett

Skt. II lista n: 48.

ACC. N.R. M. 8136: 74.

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bolsten, lagon högt att stå. Inom det: när man glöder
att böje sig. När man i Skostenen jamns vid ena sidan den
öppna il-stan där all mat lagades. Den kunde i senare
tid på smuliga ställen klödas med en järnshina, då
man slapp il-foden för hälen. Något skydd mot regn
i ett ovanniskan jamns aldrig. När jamns även hälet för
eldning av rättigheter eller någon primitivare eldstad:
Skogen. Den för denna eldstad jamns i senare tid. Den
rings hälet jamns lås-hollet för sotens avgång i se-
den ugnen försedd med rist ask-hat. I gamla lås
vanlig konstruktion med bakugnen delvis utan för jamns
bakarans-hollet, utan dörs, rakat jamns i jamns jamns
men var hälet för denna eldning i den tredje sidan.
Jamns den ej, utan den öppna eldstaden användes, var
denna vid denna sida. Ista rättigheter vett var även
hälet för eldning vett i muren, något utskjutande sten-
väggas jamns i regel för alla eldstäder i Skostenen.
När man vill så långt att man vill ha ett ställe till

Skt II Lätt 1: 47.

ACC. N:R. M. 8136:75.

3

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

an den inre delen av det första stuset i baksida stue
utrymme flyttades skorstenen något åt sidan, väg-
garna i längdriktningen trängdes ihop i skorstenen fick
ett par murade stöd i ett tvärsnitt på loftet i gilla ston
mot ryggasen. Senare blev den även målade i färg
med dörr (1880-90 tåtl). Då blev även skorstenarna i för-
stugan färgade med dörr. De kunde det utveckla sig
på möjliga ställen, medan det i andra förblev helt oför-
ändrat rektet ut både där det fanns en i två skorstenar.
När två fanns var i äldre hus den yttersta vägg med
öppningen mot husets mittlinje i bakugnen mot gaden.
Gadans behugnans stue längd var vidrändig för den ved-
brand som användes. Man brukade nämligen här resa en
tröskel över veden i kalmen i denna var precis så
stor, att när den brunnit var var ugner varm, i man
hade endast en klara ugner med något flammade
bränsle. Liden ut i rätta slätttygden eldades ofta
bakugnen med bara kaln, i den frögången till ved

var obegrippad med detta material. Nedanför i skorstenen under golvytan var för att på större avstånd till ryggsken för avvägande av eldfara i för eldfarans skulld var även ett tjockt lager sand som ständigt låg ovanpå bakugnenas låga vattenslager under kalktaket. I den blott bakugnenas låga i låga i veden avlöste sig i kalen som brände, tegeln i skorstenen till vatten (= batter). Ytterst var för aska eller rök fanns i gamla bakugnen. Helt - muren = pannen muren utgjordes av en kalkmur av gråsten eller muren utgjordes av skorstensmuren med neder av skorstens-mur, förstärkt med något järn. Däckas var smittad över som skydd, dels för säkerhet skulld, dels för att skydda muren när den blev våt, det var bara lera, till vilken kitteln på rören var. Någon rökång runt kitteln fanns ej utan rök gick rakt upp en bit i den tjocka skorstensmuren och så genom ett lera - hål ut i skorstenen. Där för det stora källare - hullet fanns ej heller här. Det var som nämnt i ständ

framman jarns i husmans ställen, den kan i flera fall seknats
ända in över reholshuset i man kan näst sig med den öppna
eldstaden.

Den öppna eldstaden brände i äldre tid, intill 1850-talet
utgjordes av en bänk vid ena sidan i skorstenen, uppmu-
rad av kullensten i ena utan rist. Lådan ha i jättigast
hem i Krogodsen (Kärsbyholm) funnits ända in till om-
80-årsringar minns, de ors endast försedda med en järn-
dypning i mitten för elden. De öppna eldstäder jag minns
från 1890-talet i senare, hade man av lesten vid ändarna
och över det stid av järn som lagts över askrummet,
rist över detta med "ilstä" över denna rist, där asken
föll ned i askrummet under. Över ilstän sattes en större
eller mindre kols-jod alltså kolskålen ställd,
när ej (1880-90-talet) skivor av järn jarns vilket var
hijden av konform när det gällde eldstäder i skorstenar
i enlast under fags vis förskommade. Vid regning väder-
lek drif i rasen påt blankst medåt skorstens väggarna

Skilte boken nr: 44

ACC. NR. M. 8136:78.

6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i den som stelte matlagning, i en man af iaktigt ung
gram med språng i skapning, som både mäter i den
som upstodde med den att bärä tyolliga upar os omgivning
spindelns är, vatten i vrt.

Skonstenen iöhter även jäske i för dethes uphängning
fanns stänger inmurade en bit upp i skonstenen i när
jäske hängde inne för iöhtning hindrade dethes draget.
Rikelsen placerades på gyltet i iöhter vrt iöht i stensel
Fanns två skonstenar iöht i den yttersta.

Upprättningen av stagan. Stada in på 1840-60. Fallet
har det förskurnit att man i fattiga hem upprättat sta-
gan genom att lägga toroglöder i en jämgylta, som placerats
nutt på stagogolvet. På hem jag vrt från bide H. Bösas i
Skunings by. Från 1860-fallet har man också se der att
mura in en jämgylta i väggen med öppning i en änn
till vrt för bränslet i skonstenen. Man kunde de äld
drick i gyltan i slapp iöhter. Denna uppgift är från Gärdsby
Under denna tid hade ju den som hade vrt dethes staggan

Dessa ugnar hade flera utseendings sked åt gummigä.
 De tre vidorna med olika reliefen med oranskt i
 botten stycke i ben av järn eller trä förblev ju lika. De
 långa sammanhängs hos de äldre modellerna av utländiga
 mer eller mindre utskott skinnar av järn eller messing,
 hos de senaste av falsk möradigt sammanhängs oran-
 skt med stycke.

9. Bröjan var hela ugnen öppen i elddelen på botten. Den
 ugnen var inåt stegen, munnad av sats som stia-
 knackelons-lerad eller ons-lerad. Gummilångt blev ugnen
 försedd med rist (samtidigt med iltar?) i askhål under
 sedan med dörr. Inåt rummet tråkorn här skåsen =
 ett skiv av plåt med trälock försatt med list, olika inred-
 ning i ett med rum med dörrar panitil eller på vidan i ett
 övre. Mycket var ställe förvaras först bänke matrass i hus-
 geråd fick sin plats i skåsen överdel i i den under ben.
 mat värmas i t. o. m. matl. Tåkes i mindre skåle här hade
 också kakelugnsstenen sin plats, som man värmdes sig på

Leht. II h. 47.

ACC. N:R. M. 8136:80.

8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När man var frusen. Skåorna hade olika form rak eller
buktig, utstyckeln olika vidlyftig. Utanpå fanns bröken
för upphängning av föremål.

Nedan vedbränden fyllt stöve värde öfver upptagningen hem-
man vid bålet, sättes in en plåt i sättaggen för att göra
vindens värmen att dränga derut ut genom utgåendet, men
satte den slag öfver värmen måste dränga långt in i ugnen
innan den kunde dränga ut i skorstenen, men följde på
så rätt brasan att ge för sig mesta möjliga värme.

Se när man började ersätta dessa ugnor med s. k. skåp-
ugnor stora somliga, särskilt i skogsområdet, där man i
ganska många gamla gammeldas - kockeloner, ett hätt: dennes
ovinstycke öfver sig och med i en, så att den kom att i någon
mån kom att likna en skåp ugn. Det blev en klipping i
bakelugns lera i stället för ståtens skåpa i hela övestycket
gick väster åt till detta och hätt fast vid Tors eldning.
Här i övergångsbyggnaden blev det vanligt att man i små hus
hade satte en liten fyrkantig järnugn, där man antaga

Leht II lista 1: 43

ACC. N:R.

M.

8136:81.

9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lät i det gära en väng ut: bäggen i seden in i en minad
rökgång: rättugnen, eller också trig man en här i siden
på rättugnen i ledde det in där, eller också gjorde man på
så sätt att man lade rättugnen ena sida på träcken i min-
rade i det tomrum som uppstod mellan med här för
i det. På den "komngen" eller dröftningen laget med
huvudet beqväm: kristomman på ställen jag vet in-
till för en tistal är sedan i en ugnsida med här för
i det sig jag för en par dagar sedan jag i: bruk.

Dessa jämspistlar med en bok här i utklida var de första
eldstaden man eldade inifrån stugan om man g med-
räkna gärderna i gyltan i de gårs en god väime.

Potäffande visade Tycker jag mig ha gjort den iaktta-
gelsen att de varit allmänna just här, de ingon rätt-
ugn här på 1890-talet saknade räsa, men den ibland
sakerades varit i: rydästen delen är härades i Boste
jerkloge där rättugnaras i det sehelstiftet om allmänna
sakades helt, där var det bara ugmen med ras-lered

Leht II h. 2: 47

ACC. N.R. M. 8136:82.

10

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- Många hölls i det längsta fast vid sättarna i stagan (intill 1920), men det fanns också de som ersatte den med enbart kötspis med 2 bokhåll i i husmanställen om-
vandlade den ganska allmänna stagan på 1890-talet till en
kafé mellan stuga & kök. Andra åter satte denna
tid upp kötspis: stället som blev en kök, med
den utan omändring och till slutning som följde närmast av
kvarstener, ofta var det beströmt på drag som fram
ombyggnad & till slutning av densamma.
4. På 1890-talet de stora låga smala järnugnarna
i kök & på drag; dessa måste man, där den öppna
kvarstenern fanns kvar, vara att vi inte denna en-
opp-stickare. Det fanns platser, i gårdarna & omman
den gamla "mörre" legade, där var de ännu inte gått
ifrån matlagningen i kvarstens eldstad, där stod man
vid ruden av uppstickaren & lagade mat; de gammaldags
mörre köket med kullensgolv medas den moderna
järnugnen torade i stuga & "kava-kammaren" redan

Skott II lista nr 42

ACC. NR. M. 8136 : 83.

11

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fett i en grott. en med upptäckare som pysslad.
En stor öppen stensten i baket i en stor inmurad
järnspis utan drag i en stuga alldeles svart av rök var
en ganska vanlig syn i de mindre gårdarna i denna över-
gångstid, då alla slags kombinationer av spjällne-
ställningar förekom samtidigt på gammal stång-
konstruktionsform i detta ännu till spjällblandningar i full
förgång till det nya. Ytterst var gammalt i nytt gips
på in i väntarna som just här.

Sättugnarna som ståt stadigt i för år på bergslösa
dessa riktiga vorgeborn då de kommo att stida på renare
tidens brädgola: "jula-gale" Den del som stödde i muren
satt fast: nedre kanter men den yttre kanten som vilade med
benen mot golvet tyngde så att detta sviktade i ugnen
kom att luta mer och mer i släp, muren upptäckte i det här-
de att hela ugnen skildes åt och ramlade ut på golvet.

Angående sättugnens plats här anföres att den första
tiden stred vänd åt stugan var detta var det enda rum

Seht II kista 1: 48.

ACC. NR. M. 8136: 84.

12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som uppvärmas, men när man ändå nu i öven vill ha
kammaren uppvärmd kom den att stå i ett lock i väggan
rakt fram eller snett hängande på en kammars utgjorde
en att ar tagas eller ett utrymme vid sidan om.

Stommenstugan förblev utan eldstad, där kammaren li-
kade, där gick man in genom gluggarna i innervä-
niskade att pyssla fast. där dräng kammaren ej var i närheten av staden.
De kvinnliga tjänarna som lågo i det dragiga stället med
den öppna stenskenen öppet ut åt de stora utrymmena
stouföi hade det ej tillräckligt. At de ställen i Gårdstös där
de hade ett par stängt bås bredvid bakugnen i "ytterstället"
kände de det skönt när det bakats, men här där man lög på
den kalla plattan kunde det kända att tjänste flickan när
det var kallt lockade in handhunden för att få lite värme av
hans päl. Hållningstanken i stuga eller kammare var kanske
värmda plats.

Om man Karna Bergkvist född 1844: Panny i Ola Persson född 1835
i Gårdstös ha kunnat de uppgifter som bevisar den till jag ej själv
känner till. Elide Oulson född 1882: Panny uppf. i öst 1846.

ACC. N:R. M. 8136 : 85.

Landskap: Skåne
Härad: Wemmenhög
Socken: Vela häradet
Uppteckningsår: 1941

Upptecknat av: Elvika Ohlsson
Adress: N:5 Benström Skenning
Berättat av: Egon iakttagelse
Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fig I Olika byggnads material

a Färdig klint vägg. b Vållfärdig med synliga väggstakar
c Vållklädd klint vägg. d Murad vägg i korsvirke. e Osmå
sten utförd vägg utan väggstakar. f Bildfärdig ribbad vägg
av lesten i korsvirke (1880-90-talet). g Färdig vägg klädd med trä-
der på lock (1880-90-talet) h Lersstens vägg med tillägg förstärkt med
dubbel mur i stället för den klinta väggens tjockare basyta.
i "Ryggsträ" för takårens lösa kalm i sak anordning (äldre typ)
j Vålltak i fast bindning med källan o vid för 2 vårdskuret tak

Fig II Korsvirket

a Stolpe redd på kanten med inskärning för löshultet, med-
ribba, bjälke med murad tapp för lejd i spärstöd o för väggens
tjocklek med tillägg b. Stolpe på insidan med löshult o lejd
c Stolpe på utsidan, d lejd med käll för stolpe o stakar e löshult med käll.

Skriv endast på denna sida!

Refu II: 2

ACC. Nr. M. 8136:87

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Ellido Ahlsson

Härad: Wimmerby

Adress: N: 5 Svens väg Skurup

Socken: Uda häradet

Berättat av: Egna iakttagelser

Uppteckningsår: 1941

Född år . . . i . . .

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Logar och takhöjning.

Jfr Uda II:19

Fig I Vanlig gavel eller tråvagg med kana-bjälke.

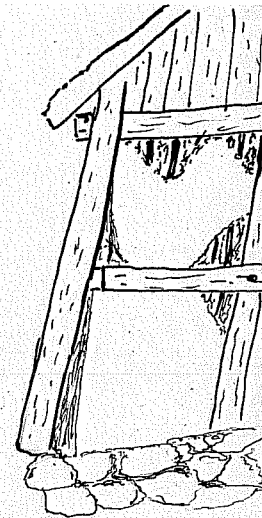
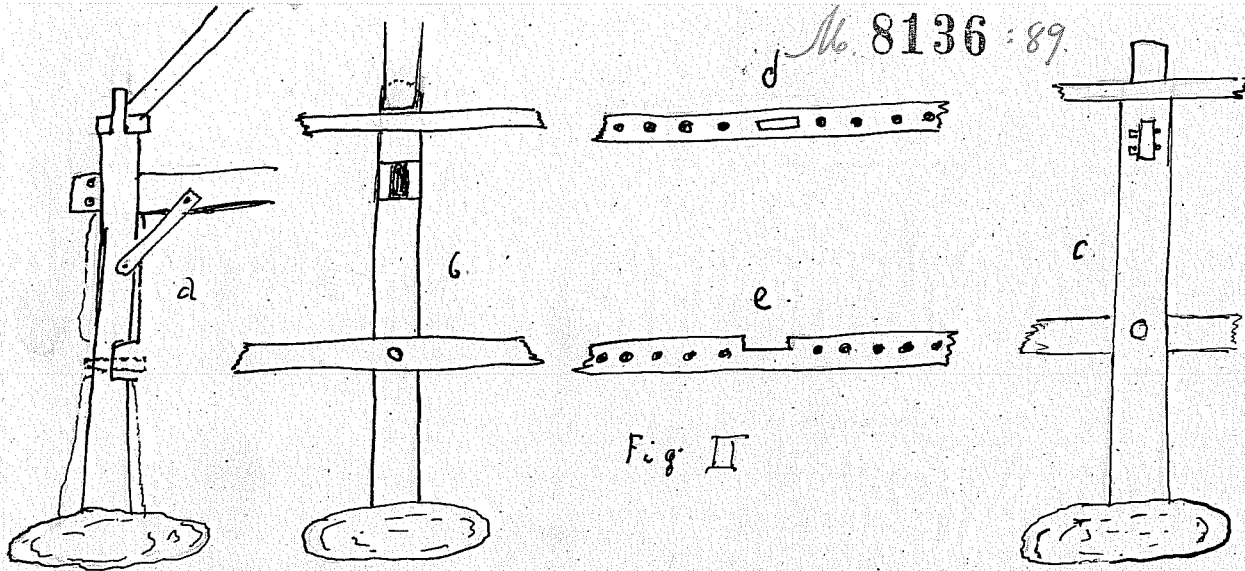
Fig II Loge med lo-pall sedd från sålesgolvet.

Fig III Höjning av taket a bägg där den nya bjälken
ligger ovanpå den gamla med borteliminering av förekom-
mande snedhet = i bägg

6. Bjälke inne i rummet som ligger ovanpå lejden, den gamla
har borttagen, tapparna i stolpen bäras upp efter den, ibland
med kvarstående bjälkmurad - då bäggarna g. beintas ar repa-
rationen. Vanligt sätt att teja taket invändigt utan att teja uten-
tak. Teja bägge i binnings hus i stallet, ofta g. alla rum i binnings huset samt i stallet.

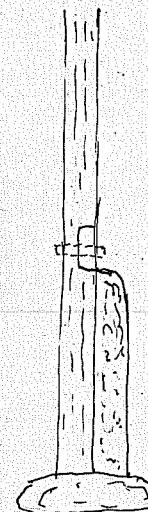
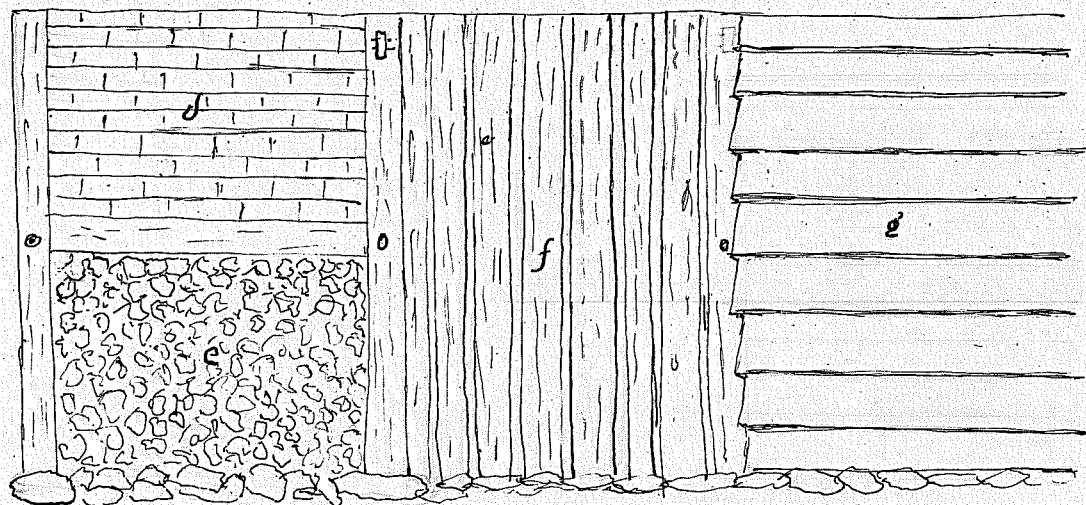
Skriv endast på denna sida!

No. 8136 : 89.

vanlig syn.

Fig I

ACC. N.R. M. 8136:90.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Ellida Ohlsson

Härad: Wamnenhögs

Adress: n: 5 Benstrup Skump

Socken: Lela häradet

Berättat av: Egna iakt. äldre uppgifter

Uppteckningsår: 1941

Födda år 1844-1855 i Skump i Gäddstora

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fig. I Jörestallen gamla tidens skorsten med eldstäder, på en vägg
har gjorts "genomskinnlig" för att ge en inblick i vad som pågår där.
Ledd frånifrån. * Fläsket i ert i skorstenen.

Fig. II. Tvän-genomskärning av hus med bakgrun skorsten, nyare
eldstad med askrum och stens. Lagg märke till skivladden i gol-
ytan i stens o skorsten. * Häl för eldning av sättnugen. * Bakgrunsluta

Fig. III. Blandning av gammalt o nytt, uppstodare murad i den öppna skorstenen
1890-talet

Fig. IV. Primitivaste medel för stugans uppvärmning in på 1850-60-talet

Fig. V. Förste kända sätt att utifrån värma upp stugan. Gäddstora in på 1860-talet
en ersättare av sättnugen för fattigt folk, vanlig järnkyta med avvägde br.

Fig. VI a. Anordning där huskålen var liten med järnkyta med rökgång i
sättnugen 1880-talet o fram över 1900. B. sättnugen frånifrån o. från sidan
ganska vanlig kombination här hos undantagsfolk o mofolk.

Fig. VII. Modernisering av sättnugen i skogstyggen på 1880-90-talet. Här skåm
med denna två. förut "baklugs" i skogstyggen. * Häl för eldning av sättnugen. * Bakgrunsluta

ifrån
II: 24- II: 29.

2.

M. 8136:93.

Fig I

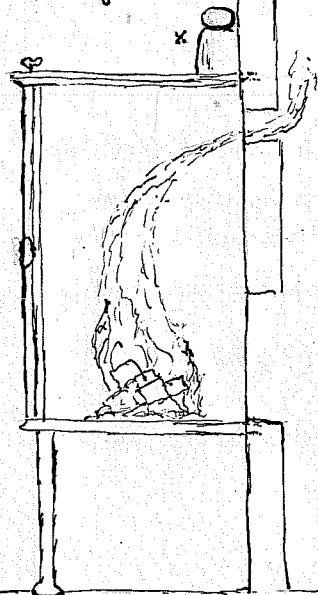

Fig II

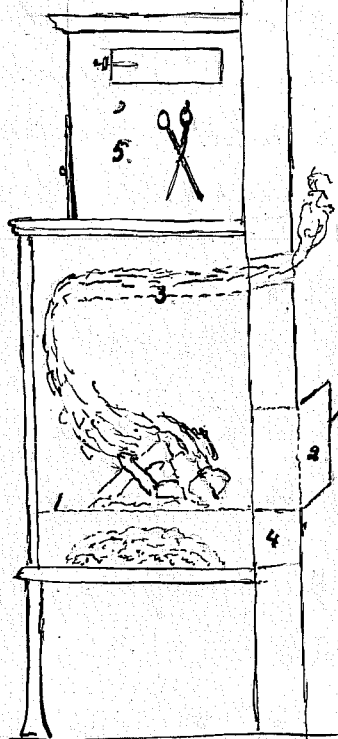

Fig III

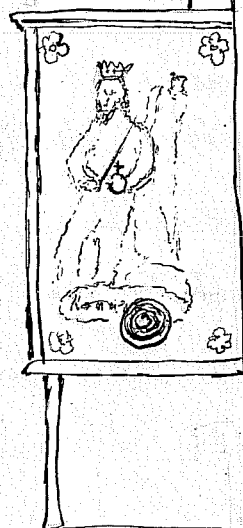
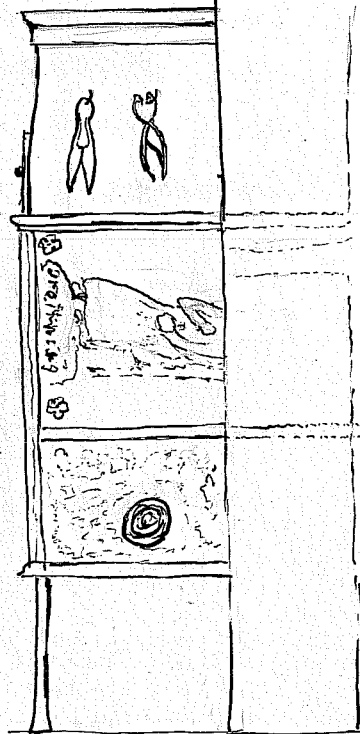

Fig IV

ACC. N:R.

M 8136:94

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Elida Ahlsson

Härad:

Wamnen köp

Adress:

n: 5 Svans torp

Socken:

Skuning. n. fl.

Berättat av:

Egna iakttagelser

Uppteckningsår:

1941

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVOlika slag av skjul.

Fig I föreställer ett skjul vid en vägg för div. udskop o. d. med:
äldre tid, tak av halvm, i senare tid av den lättare spånen
på stolpar, utan väggar.

Fig II föreställer ett baguetskjul från 1880 - i undantagsfall
1890 - talet, ett riktigt belnatak utan väggar. En den beln-
aktiga teggen består endast av stolpar och den utgjordes
av en stenmur minns jag ej.

Fig III enkelt skjul av mera tingsfälligt art, bygges upp av pil-
grenar över det man vill skydda och att ställa in saker
inuti som man vill skydda för vater, Tak av lön halvm.

Fig IV föreställer gås-käthe vid vägg av pil-pinnar, där gåssen
läggs in för natten för gäddning.

Fig. IV

No 8136:96.

Fig V

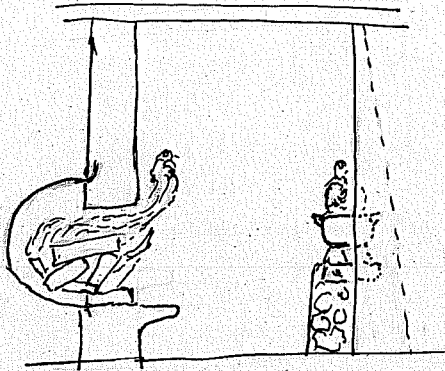
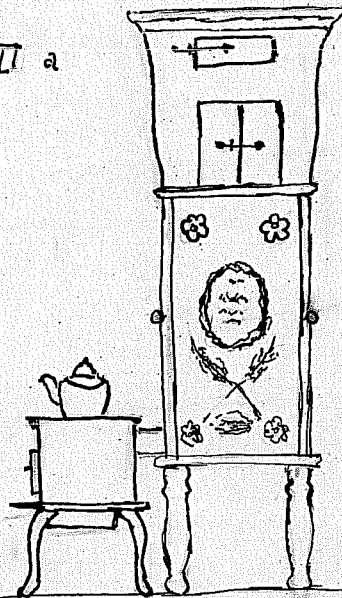
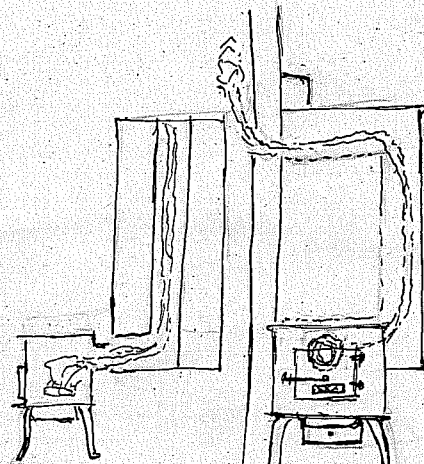

Fig. VI a

b.

c.

Fig. VII

ACC. N:R. M. 8136:97.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Ellida Ahlsson

Härad: Wammanhaga

Adress: N: 5 Lönstorp Skump

Socken: Lönstorp & Skump

Berättat av: Egna iakttagelser

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Omständiga teckningar visa de i ~~uttra~~ vanliga husmans husens ut-
seende i slutet 1900-talet.

Vanligaste ändringen av typ I var att man flyttade förstugan (f.)
av Typ II dels detta i dels att man gjorde en ingång till skorstenen i
skuret, som betecknades icke särskilda löge, i fästade öppningarna i förstugan.

Varje rum hade i regel varit 3 alnar, men husens bygg komposition
mellan 2-4 alnar invändigt mätt alla 10-8 alnars bjälkar, bjälken var
innan taket höjts, vilket g'örelse skett, g' varit över 3 alnar till på
loftet. Ofta har det varit ett steg ned i förstugan g' endast i fall så
då som i Lundby by (se sista bilden) utan även i slätt mark.

Halvklädsel som skydd för den klinta väggen överallt, eller endast i
för regn ömsid utvätta sidor hade in mot sketskipet till ordningen
men är nu alldeles försvunnen, endast fragment finnas kvar.

Många hus var flyttade från en plats till en annan. Alla husens i när-
heten ha haft sin motsträng till de nämnda platserna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 16. 8136:99.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Elida Ohlsson

Härad: Wimmerby

Adress: n: 5 Lövestrup

Socken: Skurup

Berättat av: Karna Bergkvist (idd i platen)

Uppteckningsår: 1941

Född år 1847 i Skurup

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Omstående Teckning visar bebyggelsen i sydligaste hörnet av Skurups socken, söder om n: 24 Skurup i en jordstall som ligger över närliggande skogsdelen delade upp i socknen i hemman på 40 Td. De omfattar 2 1/2 Td. Jämförande kan lita på 150 år i de gamla jordstall. Vid denna bebyggelse ligger tre väntade trädgårdar för den lilla länkan, redan genom delning av platsen, den större, som blivit tydligen spår av att vara ett flyttat, och flera små spår av att ha varit flera gånger användade, i synnerhet för b.o. i spår efter eld. Dessa hus ha byggts före 1820, mer uppförts efter 1896 de utskiftningen skedde. Det lilla huset ligger i trädgården av 1850-talet i det större (som om varit hem) 1929. Gården till höger, som alltid kallades "det gamla huset" var av obeständigt ild, i dess inredning minns jag endast delvis i ha varit stöd för den, då den av och från andra. Där bodde efter vad jag varit tre familjer, i dessutom fanns där ett hus med plats för två i gata, samt borchare - verkstad från till 1890-talet. När det blev 1896 förbjöd det gätfallet att tre länkan byggas för rum på den lilla plats som uppfördes. I rum fanns en riklig jättelike av samma slag som slättarna jättelike med jättelike i jordstall utan rum. Några jättelike samt stängderna, grov stället de olika ägarna åt. Tidigare med praktiska färbarhet, och borchare fanns till och med stället, i byggnaden med länkan och köken, mycket korn, salt, is, mjöl, mjöl, mjöl i gyllenlock fanns vid andra stället (närmast korn) Glada bebyggelsen uppfördes på 1896 av 87 x 20 m. Där fanns passerade iögonen mellan Skurup och Skurup. Vid ha varit redan en borchare de stället av stället.

Om de västra
husen, inredning av
husmanens hus är
Skurup

Skriv endast på denna sida

ACC. N.R. 8136 : 10

Landskap:

Shane

Upptecknat av:

Elida Ahlson

Härad:

Wann immer Sie

Adress:

$n \leq 5$ locus top

Socken:

Shuny

Berättat av:

Egna räktnagelser

Uppteckningsår:

1941

Född år

i

Fig I utgör en teckning av minnet av en gammal gård som en loannesholm, som den
säg ut på 1890-talet, minnet är enkelt i konstruktion är något fel, men den förtedde se
iblandomliga slag att jag hade vilja ge vad jag kan. Den var helt täckt med korn
i väggarna i gavelryttan saknades i utturen, träd o buskar fanns i endast något
härstigt plommonträd o några slånbuskar i ett stenröse vid vägen, enda prydnad var
den lilla "Täppan" under stegojörstelen med några blommor intågande med gullbärrar.
Man tycks g'ka sett det värde på träd kring husen i skogsbygden, värt
denne gård för rekonstr, som här i skogslös trakt, jämför med gårderna på Lindby o
Sanna ålder i andra bilden, som reos vid skolskifet, där husen eldades helt
av träd. Lögga där märke till gårdens värdträd en kastanj som överstygde
hela gårdens planer, men utifrån skyddes, även den, av de låga almarna. Fig II
Gården i fig I kan g'ligt till loannesholm utan ägts först av ägaren av Bodden
i Sella, vid mitten av 1800-talet o något senare av Busk på Rygge. Nam-
net Bodden skall den enligt sägen ha fått därav att den jord som frimts
av bod dit man, när djuren hölls i g'ommande beto, jorde dessa för att skilja
den åt; här i närheten (vid Björna kyrkan) stöter nämligen Skunys socken samman med
Borlinge o Plimminge i våra dagar som med Genarj.

Denna gård har alltså varit besökt av Rattene och de ans myckan, och så chansen
 varit tillräckligt för att vara ett par år nu. Skriv endast på denna sida! Kunde jag inte komma dit i locke på egen hand.
 2; överst, se till att en par år senare ska det inte bli ett problem.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R.

8136

103

Landskap: Skåne

Härad: Wommerslöfs

Socken: Lönstrup

Uppteckningsår: 1941

Upptecknat av: Elida Ohlsson

Adress: n: 5 Lönstrup

Berättat av: Johanna Jönsson

Född år: i Lönstrup socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Omstående hus i Lönstrup byåger es Johanna Jönsson som ävst det efter sina föräldrar. Det är ett stort hus som i stort sett bevarats i ett ursprungligt skick och jätt beakta tröjen i taket och i bakugns-luta. Ursprungligen har det varit ett mindre hus utan luga i tak. Den del som upptar dessa utrymmen har byggts till på 1860 och 70-talet. Vid vägomläggning 1934 måste huset byggas om. I följande instruktioner ändringarna till ett en öppning i taket stenstenen (primitivt i fästagan i ny öppning gjorts i det s. k. taket (utan däck), och en vägg av sten i den så kallade "fästagan"; kammare i spis kammare. En kammare som mest slutet är 1800-talet nydelt eftersträvat. En del finns mellan spis kammaren i lagan (i övrigt 1890-talet hus)

Måttarna är: Husets bredd = 8 alnar bjälkar = 7 alnars inre bredd. Höjden = husets bredd dyggt 3 alnar. Vål 1/2 av lagan bredd upp. Tröjen är stenstenen, Vål 1-1/2 alnar bakugns inman för gyllerögen. Stugan = 6 x 7 alnar. Fästagan och taket med koks spis. Kammaren = 4 x 4 alnar. Spis kammaren 4 x 3 alnar. Lagan = 6 x 7 alnar. Fästagen = dyggt 3 x 6 alnar (eller 7 alnar) beredd på om vinnhuset get något in i det inre stugan. Luta - vinnhuset, trähus = 3 x 2 el. 3 alnar. Tröjen till tröfästet = 3 alnar sprändad liksom de utskjutande bjälkarna.

Skriv endast på denna sida! Mått lättinga förhållanden!